POLIROM

Cosmin PERŢA

Labiş

Jurnalul pierdut

biografii romanţate

Cosmin PERŢA

Labiş

Jurnalul pierdut

POLIROM
2022

© 2022 by Editura POLIROM

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-9114-2
ISBN PDF: 978-973-46-9115-9
ISBN print: 978-973-46-8998-9

Coperta: Radu Răileanu
Pe copertă: ilustrație de Radu Răileanu

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

Nota autorului

Dat fiind că subiectul acestui volum este un autor canonic, cu o biografie foarte puțin cunoscută și asupra sfârşitului căruia planează atâtea controverse, nu am vrut să scriu o poveste ficțională, ci am preferat să lucrez la o carte cât mai documentată și mai aproape de realitate, care să poată fi folosită ca reper și să devoaleze viaţa unui individ absolut fascinant, cu o tărie de caracter pe măsura talentului poetic. De asta am preferat formula unui jurnal fictiv din ultimii patru ani de viață, în care am adunat toate datele rămase din fragmentele lui de jurnal, scrisori, notații, plus toate mărturiile existente ale celor care l-au cunoscut și l-au întâlnit în intervalul 1952-1956. Aceste date le-am filtrat, le-am confruntat, le-am verificat și apoi le-am aranjat în ordine cronologică. Le-am dat o formă discursivă, cu un fir narativ biografic, adunând tot ce am considerat relevant pentru viața și modul de gândire ale lui Labiș.

Există în acest *Jurnal* fragmente decupate din scrisorile sau filele reale de jurnal ale lui Labiș, pe care le-am inserat fragmentar într-un discurs compozit, dar omogen, încercând să creez o „voce a lui Labiș“ pe baza retoricii notațiilor sale originale. Pentru utilizarea tuturor acestor fragmente am cerut și am obținut acordul doamnei Margareta Labiș, sora poetului.

Singurul element pur ficțional este „Nota“ Securității, de la final, de care aveam nevoie pentru construirea cadrului și convenției narative.

Când am început lucrul la carte, am adresat o cerere de acreditare la CNSAS pentru consultarea „Dosarului Labiș“. Răspunsul instituției a fost că nu s-a identificat niciun dosar cu numele poetului în cauză. Date fiind activitatea sa fățiș subversivă și dovezile limpezi că existau colegi de-ai săi cu „vizibilitate“ și notorietate mai puțin pronunțate care erau urmăriți în acea perioadă, lucrul acesta pare puțin probabil. Este însă posibil ca, tocmai din cauza „proeminenței“ sale, ipoteticul „Dosar Labiș“ să fi fost radiat chiar înainte de 1990, în perioada regimului Ceaușescu.

Tot din considerente de convenție narativă, în textul meu, în spital, Labiș este paralizat doar de la brâu în jos, putând să scrie. În realitate, paralizia sa a fost mult mai extinsă, el petrecându-și ultimele zile în ghips din tălpi până în creștet.

În concluzie, Labișul din această carte este și nu este unul personal. Este deoarece a fost receptat, contextualizat și imaginat prin prisma propriei sensibilități și a datelor pe care le-am avut la îndemână, unele fiind la rândul lor mărturii subiective ale unor apropiați, care trebuie mereu privite cu un strop de îndoială. Nu este deoarece, până la apariția unor informații noi, lucru pe care nu îl mai cred cu putință, în portretul pe care i l-am făcut, am încercat să adun esențialul într-o manieră cât mai obiectivă, confruntând mereu surse și informații și necedând nicio clipă impulsului de a crede pe cuvânt o anumită mărturie sau alta sau de a-i crea o imagine deformat idealizată.

„Circulați cu viteza legală!“[1]

1. Motto ironic pe care Nicolae Labiș îl avea trecut pe jurnalul original din perioada studiilor de la Școala de literatură. Din păcate, acel jurnal nu a fost completat, conținând doar câteva notaţii.

1952

15 septembrie

Încep cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu“, ocazie cu care încep și acest jurnal într-o lume nouă și necunoscută. Am mai ținut unul în timpul studiilor liceale. Pe acela îl intitulasem „Antologie și informații literare“ și notam în el gânduri, versuri răzlețe, titluri și recenzioare de cărți citite. Eram prea bezmetic de atâta tinerețe pentru a înțelege ce merită salvat într-un jurnal. Pe-acesta nu știu cum îl voi intitula sau cât îl voi ține, lăsăm să se așeze toate pe rând, dar știu că voi nota în el doar când voi avea stare și doar ceea ce peste măsură mă frământă în ciocnirea mea cu lumea aceasta nouă. O lume la care am visat atât de mult și care m-ar putea ajuta să-mi înfăptuiesc și să-mi desăvârșesc năzuința. Lucrul la care fără de încetare visez de când am căpătat conștiință. Poezia. Marea poezie pe care simt că am chemarea s-o zămislesc și care fără de ostoi îmi macină gândurile și carnea. Poate părea teribilism ieftin pentru unii neaveniți ce nu înțeleg gândirea mea și focul ce pleacă din vintre, înainte de rațiune și creier. Nu mă interesează părerea lor. Voi găsi calea și-atunci vor vedea cu toții și poate-or simți și ei o fărâmă din ce-am simțit eu.

17 septembrie

Dintre tovarășii mei de la Școala de literatură îi știu pe Doina Sălăjan și pe Gheorghe Tomozei, care s-au transferat aici, ca și mine, de la Școala medie „M. Sadoveanu“, iar pe Lucian Raicu l-am mai întâlnit în urmă cu doi ani, la Iași, la Consfătuirea tinerilor scriitori din Moldova. Mi-a mărturisit azi că atunci mă văzuse ca pe un copil prea sigur de sine, infatuat, încruntat, prea pornit să-mi subliniez precocitatea. Așa i-oi fi părut, cine știe. Dar nu pot lăsa să răzbată simțirea mea adevărată în fața oamenilor acestora. M-ar nimici. Dârzenia mea e ca să-i țin la distanță. Nu voiesc a fi nici alintat, nici refuzat, ci doar să mi se dea pe merit cele ce mi se cuvin. Îmi amintesc bine Consfătuirea aceea. Atunci l-am cunoscut și pe Dan Deșliu, conducea dezbaterile și m-a chemat să mă umilească cu sfaturi condescendente apropo de temele zilei, proletcultism, cosmopolitism și toate cele ce se vorbeau, de parcă eu nu eram la curent. N-am lăsat nimic fără replică și i-am răspuns țeapăn, glacial și la obiect. Poate de asta m-a perceput și Raicu așa. Dar nu puteam trece cu vederea o asemenea încercare de subminare a cunoștințelor și rațiunii mele. Le-am recitat „Fii dârz și luptă, Nicolae!“ și am părăsit scena un pic teatral, afectat, recunosc, dar nimic nu regret. Altele au fost lucrurile plăcute. Am mâncat la una dintre cele mai bune cantine din Iași, am dormit la un hotel destul de bun și am stat vreo patru zile. În timpul acesta am fost la Teatrul Național, pe gratis, împreună cu ceilalți scriitori. Sala e minunată, una din cele mai frumoase din Balcani. Tavanul și cortina pictate feeric. Aur mult pe sus, o lumină plăcută și caldă, iar băncile plușate cu pluș roșu. Loja și galeria tot atât de frumoase. Conferința s-a ținut în sala Bibliotecii Centrale. N-are niciun geam ca să pătrundă soarele, ci doar tavanul uriaș e din sticlă mată, vopsită și desenată cu negru. Seara nu se aprind becuri

care să-ți strice ochii, ci lumina intră prin crăpături, albă și curată ca ziua. Și am văzut teiul lui Eminescu, legat cu fier ca să nu se rupă.

18 septembrie

Tovarășul Sadoveanu ne-a spus când ne-a ținut discursul de deschidere a școlii că dacă dintre noi vor ieși doi sau trei scriitori atunci va fi bine. A cerut neapărat să mă vadă. Mi-a spus că el nădăjduiește că unul din cei doi, trei voi fi eu. I-am spus că și eu nădăjduiesc așijderea și voi face tot ce-mi stă în putință pentru a atinge idealul acesta. M-a asigurat că îmi va fi alături în orice deoarece crede în talentul meu și m-a încurajat să îl consult în orice problemă. Omul acesta e totuși un scriitor uriaș, dacă el a văzut sclipirea în mine, sunt cu atât mai dator să merg până la capăt, în felul meu.

22 septembrie

Când am ajuns aici prima dată mă speria larma tramvaielor, vaierul. Eram un tânăr fără de orizont, dar cu un țel clar. Anul trecut venisem la concursul pe țară de limba și literatura română și voiam, ca și acum, să câștig totul. E amuzant, privind în urmă, concursul acela de anul trecut. Ne-a căzut tema „Lupta de clasă în folclor“. Decât să mă străduiesc să îmi amintesc versurile potrivite, am găsit mai la îndemână să compun pe loc o varietate de „poezii populare“ care să ilustreze perfect tezele ce mi le pregătisem pentru rezolvarea temei de concurs. Comisia s-a prins târziu că exemplele mele erau inventate și apucaseră să-mi dea premiul I. N-au mai dat înapoi. Ce voiesc a spune cu asta e că sunt determinat să câștig și cred în adaptare, dar nu și în compromis. E un efort de voință, e-adevărat, dar

ce-am putea fi oare, în lume, fără voință? Și, pentru că am pomenit de adaptare și de voință, iată un exemplu, tramvaiele acelea care în urmă cu un an mă îngrozeau acum mă încântă c-o muzică gravă, deși inima-n piept tot vibrează speriată.

28 septembrie

Internatul e claustrant, îmi simt nesiguranțele tot mai accentuate. Avem paturi de campanie, unii par deranjați de asta, dar pentru mine nu e deranjant, ba chiar mi se pare potrivit pentru niște tineri „soldați“ ai literaturii. Aglomerația și toți oamenii aceștia noi mă fac anxios. Colegii mei de dormitor sunt băieți de treabă. Dintre ei, cel mai prietenos e Tomozei, e un băiat bun, suntem amici, chiar dacă nu am fost din prima. Dar tot parcă încă nu-s confortabil în preajma lui. Uneori îmi vine să las totul și să mă-ntorc, dar atunci ce s-ar alege de literatura mea? Acesta e drumul pe care-am pornit, n-o să mă poticnesc dintr-atât. Curaj, Nicolae, curaj!

6 octombrie

I-am trimis Margaretei o scrisoare. Am primit niște bani și mi-am cumpărat un costum, niște pantofi. Sunt semne că în curând voi avea nevoie de palton și bocanci și nu știu cum să fac. Poate am să mă reped până acasă pe la sfârșitul lunii. Cu banii o duc bine. Primesc 350 de lei pe lună ca bursă. Mâncare, caiete, cărți, până și creioane și cerneală ni se pun la dispoziție. Nu-mi rămâne decât să cumpăr cărți rare de la anticar, am cunoscut pe cineva care spunea că o să-mi recomande un loc potrivit în

sensul acesta. O duc bine, iar până acum pare că avem profesori foarte buni.

8 octombrie

După ce termin școala asta voi avea o șansă adevărată de a deveni un scriitor cu renume. Și poate din scrisul meu îmi voi putea întreține și familia, cum fac și tovarășul Sadoveanu și alții. Dar voi locui tot într-o casă modestă, vreau să am un dulău mare să păzească ograda și să fie toți ai mei lângă mine. Familia și prietenii. Mama să ne facă mâncărurile ei cu gusturile acelea rupte din rai și să deschidă ușa prietenilor când vor veni la mine, să ne ospețim. Doar dușmanilor ușa mea nu le va fi niciodată deschisă, cum lor nici sufletul nu mi-l voi deschide.

10 octombrie

Visez deseori că sunt iarăși cu tata, în partea din față a șeii armăsarului roib și trecem prin pădure și mă învață iar să deosebesc urmele viețuitoarelor pădurii. Cerbii și căprioarele mele dragi nu sunt de găsit în orașul acesta. Și urmele lăsate de cei ce-l cutreieră sunt tare greu de deosebit, nu știi niciodată care-i prădător și care-i prădat. Care-i vânător și care-i victimă. În pădure, lucrurile erau mai simple și mai de-nțeles, de asta cu-atâta nostalgie mă-ntorc uneori spre ea în gândurile mele.

11 octombrie

Avem cursuri de estetică marxist-leninistă, teoria literaturii, un curs de istoria literaturii universale și unul de măiestrie artistică, dar ne-au spus că la final nu pot da diplome de „scriitor“ nimănui. În schimb, ne vor repartiza în redacțiile editurilor și ale periodicelor literare. Măiestrie artistică facem cu tovarășa Veronica Porumbacu. Pare să mă aibă la inimă. Nu știu dacă datorită ei sau la intervenția tovarășului Sadoveanu, dar mi-au propus să fiu redactor responsabil de sectorul liric pentru revista noastră internă, *Anii de ucenicie*. Odată cu această responsabilitate îmi vor crește bursa la 380 de lei și vor crește și norma de rechizite gratuite. Asta cade cum nu se poate mai bine, dată fiind precaritatea mea economică. Totuși, cursul ce-mi place este acela de literatură universală, al tovarășului T. Vianu. Nu scap niciunul. M-am mai obișnuit și cu orașul. Pe lângă tramvaie mă-nfricoșau și înaltele blocuri. Dacă privesc în pământ, nu le mai văd așa de amenințătoare. Însă plămânii mei, obișnuiți cu aroma pajiștilor de munte, încă nu s-au deprins pe de-a-ntregul cu pucioasa și fumul capitalei. Am totuși sentimentul că pășesc într-o existență nouă, neliniștitoare, dar bună, corectă, cu o atmosferă spumoasă, de petrecere, de muzică, de euforie.

13 octombrie

Mi-am făcut un tovarăș de nădejde din colegul nostru maghiar Imré Portik. Are un suflet curat, îl simt cum simți curățenia florii-de-colț când o vezi pe stâncă. L-am ajutat cu temele de limba română, apoi ne-am destăinuit unul altuia și ne-am legat. Am decis să consfințim prietenia noastră în mod oficial, cinstind-o. Dar stăm amândoi prost cu finanțele, de

prin buzunare am strâns, monedă cu monedă, împreună șapte lei cincizeci. Am mers la restaurantul Kiseleff și am dat pe gât câte un țoi de rachiu alb, apoi am mers la școală, unde ne aștepta hrana rece. La întoarcere am simțit frigul intrându-mi în oase. Costumașul meu nou e subțire. Nu mai e de vremea asta. Mi-ar trebui cel puțin un palton și o pereche de bocanci. Dar de unde? Din bursă nu-mi ajung banii, iar ai mei mi-au trimis de curând tot puținul ce l-au avut să-mi iau pantofi și costum.

15 octombrie

Când eram mic, tata și-a luat un radio și asculta la el Radio București. Eram fascinat de o emisiune cu „Moș Andrei“ și tata mi-a promis că dacă o să fiu cuminte și o să învăț bine la școală Moș Andrei o să îmi dea un premiu și o să mă cheme și pe mine la București. De atunci au început fascinația mea pentru capitală și dorința arzătoare de a ajunge aici. Și acum iată-mă ajuns, dar pământul promis nu seamănă deloc cu ce-mi imaginam eu și Moș Andrei răsună tot mai cavernos și mai amenințător în amintirile mele.

17 octombrie

Dragul de Imré. Am fost cu el să-și ia căciulă de blană. Știind că nici eu nu am, mi-a luat una pe ascuns, mi-a dat-o de abia după ce ieșisem din magazin. Am fost stânjenit, dar am acceptat, cu greu, darul lui.

19 octombrie

Mă scârbesc glumele fără perdea ale colegilor mei. Când ne întâlnim să recităm poezie sau să discutăm despre literatură, mereu se trezește câte unul să „destindă“ atmosfera cu câte o grosolănie. De exemplu, ultima dată, eu recitam o traducere proprie din Nikolaus Lenau și imediat a aruncat cineva dintr-un colț o replică de-a dreptul porcoasă ce se voia amuzantă. Am râs și eu, dar am plecat imediat de acolo. Am râs deoarece nu voiam să-l fac să se simtă prost. Singurul care a simțit că asta m-a deranjat și a venit după mine a fost Tomozei.

20 octombrie

Alt vis. Pare că mi-e mai dor de plaiurile mele decât las a se vedea. Am visat-o pe bunica. Mă chema la ea. Cu ochii ei de cărbune. O sfântă din icoane, cu fața zâmbitoare. Curată ca crinul era la mine în vis, cum fusese și-aievea. Mi-o amintesc limpede, de-o bunătate rară, cum se împărțea câtu-i ziulica între stative și meliță, între cuhne și fântâna cu cumpănă din ogradă, între șanțul unde păștea cârlana cu scai în coadă și iezătura Ozanei, unde se topea cânepa și se arătau în fața apei peștii tehuiți de izul tare. Dar seara, când la lumina palidă a lămpii caierul de lână prindea culori vrăjite și fusul sfârâia amețitor de dulce, bunica-mi istorisea, izbucnind din când în când într-un râs înăbușit și fugar, năzdrăvanele pătăranii ale lui Ionică, cu pupăza din tei și Smărăndița popii, cu creșele, cu râia căprească și cu neasemuitele după-amiezi de scaldă. Somnul mă prindea cu ochii ațintiți pe pereți, urmărind în pâlpâirile lămpii umbre de poveste. Harap-Alb galopa spre grădinile ursului, Păsărilă se deșira fantomatic până la lună, Dănilă Prepeleac hărțuia un car la deal. Și toate

astea aveau mare însemnătate în mintea mea fragedă. A fost odată unul, Ion Creangă. Și-acela mi-i străbun de sânge mie. Am aflat-o și pe asta pe la 11 ani și tare mândru am fost. Cât am stat la Fălticeni, universul a rânduit ca tata să-mi găsească o gazdă pe ulița Rădășenilor, într-o casă în care cu aproape un secol în urmă locuise și Ion Creangă. Când am aflat aceasta, am socotit-o un semn.

22 octombrie

Sunt sărac și aici mă iau în derâdere. M-am descurcat din burse toți anii școlii. Voi câștiga și bani cu rodul minții. Dar nu numai la câștig și avere trebuie să năzuiască omul după puterile lui. Asta n-o vor a înțelege. Mintea și inima omului sunt menite a servi unor scopuri mult mai înalte decât belșugul. Voiesc a și câștiga, e drept, dar nu pun asta înaintea Poeziei. Când s-a întors tata din război, n-aveam de niciunele. Pustiit era totul. Casa era fără de uși și ferestre și noaptea vulpile intrau nestingherite până aproape de sobă. În grădină erau îngropate proiectile neexplodate, până le-au scos cu grijă de-acolo. Am trecut prin foamete și secetă și, deși eram un copil, n-am cum uita lupta aceea pentru supraviețuire. Cu animalele pădurii, pe care atât le iubeam, ne-am hrănit ca să trăim. Alta nu era ce face. Nu mi-e rușine deci cu sărăcia mea. Neajunsurile și sărăcia m-au făcut omul ce sunt și firava putere ce-o am e tot datorită lor. Și nu voi îngenunchea în fața niciunui orășean ce crede că totul i se cuvine.

27 octombrie

În urmă cu trei ani am făcut un desen. Un pârâu, brazi oglindindu-se în unde, două siluete omenești, o pușcă și undeva într-un colț, ca un abur, o

căprioară ce-și conduce puiul la izvor. Port desenul acela cu mine peste tot. E o amintire, una pe care am vrut să o uit, umbrele-acelea eram eu și tata. Dar mă obsedează din nou. Cred că va trebui să scriu o poemă, să spun toată povestea, poate așa pot scăpa de povara aceasta. Am făcut o schiță, dar încă nu se aranjează cum trebuie cuvintele, încă e prea crud momentul în minte și prea dureros.

28 octombrie

Tovarășii mei sunt uimiți de repeziciunea cu care citesc. Și de faptul că reține aproape tot în viteza aceea care lor li se pare nebună. Nu știu ce să le zic. Așa am fost mereu. E poate și o chestiune de exercițiu, dar credeam că orice om care năzuiește să aibă un parcurs pe calea literaturii citește asemenea mie. La șase ani citeam *Anna Karenina*. De atunci nu m-am mai putut opri și devorez hulpav și-avid orice-i de calitate. Din clasele primare încoace mi-am făcut un program, biblioteca mi-e a doua casă și nu pot fără să citesc măcar 30 de volume lunar. Lor li se pare cu neputință. Mă cred mincinos. Pentru mine însă e felul în care trăiesc. În mintea mea, orice citesc se transformă instantaneu într-un spectacol, văd totul ca un uriaș joc pe o scenă din care voiesc a face parte și eu.

29 octombrie

Iarăși tovarășii, dar nu numai ei, toți de aici par a avea o idee greșită despre misiunea pe care o avem. Nu doar ca scriitori, ci și ca marxiști. Ori n-au înțeles mare lucru, ori eu sunt nebun. Până la urmă, ei sunt mai mulți, eu sunt unul singur. Dar nu are cum. Eram copil, aproape un adolescent precoce. Seceta dansase sub ochii mei cu tălpile ei de foc, îmi cântase

sfâșietoare melodii cu buzele trăsnite de foame. Și atunci am cunoscut marxismul; și am început să îl iubesc cu un fanatism juvenil. L-am cunoscut din interior, vorbeam aceeași limbă. Însă pe-acesta al lor nu îl cunosc. Pare că marxismul e altul la sat. Și asta îmi dă un sentiment de neliniște și tristețe. Sunt însă și puțini tovarăși care par a fi, tacit, în asentimentul meu. Printre ei Florin Mugur, Ion Gheorghe și Radu Cosașu. Totuși, parcă și ei mă îndeamnă să nu mai fiu așa de vocal.

31 octombrie

M-au întrebat azi la seminar când am început a scrie. Am început a scrie versuri pe la opt ani. Prima poezie o intitulasem, cu o naivitate tragică, „S-a întors Vasilică din război!“. Apoi am tot scris despre război, căci doar aceea îmi întuneca mintea, și unele le recitam pe scenă, dus de mama și de sora ei, Natalia, cu ele în turneele formațiunilor artistice de amatori din care se învredniciseră să facă parte. De atunci s-a deschis și gustul meu spre teatru și orice formă de manifestare teatrală. Cumva am crescut pe-un colț de scenă, cu dragostea aceea în suflet. Mai pe urmă am început a compune scrisori și poezii, la rugămințile fetelor din sat, pe care ele le trimiteau ibovnicilor lor plecați în armată. Știam a scrie și versul meu le topea inima tuturor încă de la-nceput. N-o făceam cu știință de carte, ca acum, ci dintr-o dulce naivitate izbăvitoare, care-mi ușura și mie sufletul. Ritmurile le-am deprins nu din cărți, ci de la horă, din danț, iar rimele din bocete și colinde. Din clasa a IV-a primară, toate caietele mele de teme aveau pe ultimele pagini încercări de poezie. Din fericire reușisem să mă mai îndepărtez de aripa sumbră a războiului și a morții și găsisem o nouă temă și o nouă eroină, mândră în toate cele, draga mea soră, Margareta. La 14 ani mi-am luat inima în dinți și am trimis ziarului *Scânteia tineretului*

poema „Slove de ziar“. Mi-au răspuns la poșta redacției că are mult simț artistic. Și-așa a început totul.

2 noiembrie

Iau în serios tot ce îmi poate fi folositor. Respect programul de lucru, orarul, orele de studiu. În restul timpului citesc și uneori scriu poezii. Am învățat asta de la prietenul meu Gheorghe Mărgărit. Nimic nu trebuie irosit, nicio clipă. Datorită lui am învățat să mă organizez. El mi-a sugerat să îmi fac un caiet de lectură. L-am intitulat „Minimale“. E lista minimală de cărți esențiale pentru cultura unui poet. El m-a trimis la Arghezi, Barbu, Platon, Descartes, Hegel, Heraclit, Horațiu, Georg Lukács, Kant, Keats, Nietzsche, Proust, Rilke, Valéry, Éluard și zeci de alți autori esențiali la care se poate ajunge doar pe sub mână. Mi-a făcut bine cu tot sarcasmul lui ce uneori mă obosește și mă întristează.

3 noiembrie

Ni s-a spus că doar pentru că suntem elevi ai școlii acesteia speciale nu suntem excluși de la interdicțiile comune. Astfel, cine e prins citind Arghezi, Blaga, Barbu sau Bacovia este pasibil de sancțiuni mergând până la exmatriculare. Scuza că avem nevoie să-i studiem pentru a le deprinde poetica nu funcționează. Ni se spune că asemenea poeți nu ar trebui să ne intereseze, opera lor neavând decât valoare burgheză. Dar câtă poezie poți să înveți de la A. Toma, Al. Vlahuță și Ion Păun-Pincio? Un talent autentic are nevoie de mai mult, de hrană spirituală mai bună. Norocul meu că multe le-am citit pe ascuns înainte. Un pic de dreptate face, indirect, tovarășul Dumitru Micu la prelegerile lui, nu atât prin netăgăduitul său

farmec, cât prin citatele pe care cică le blamează. Îi amendează pe Blaga, Arghezi, Minulescu, dar citează atât de mult și cu atâta voluptate din cărți greu sau imposibil de procurat, încât ne stârnește aplauze recunoscătoare.

5 noiembrie

Mă irită tovarășul Gafița. Am început să ocolesc orele „Seminarului de creație“. Ne tratează ca pe niște scriitori începători sau închipuiți. L-am întâlnit și mai înainte, acum doi ani, când am vizitat pentru prima dată redacția *Vieții românești*, la invitația lui Mihu Dragomir. M-au primit cu căldură și dragoste, Mihu, Eugen Jebeleanu, Veronica Porumbacu, Cristian Sîrbu. Apoi mi-au făcut cunoștință cu Mihai Gafița. El, în schimb, m-a privit cu circumspecție și neîncredere. Îl simțeam cum mă măsura din priviri, era nonșalant și luase un ton ușor ironic-superior, de parcă eram doar un copil, și nu un scriitor. Eu *sunt* scriitor, am această conștiință de sine și nu voi accepta să fie ridiculizată nicicum. În orele de seminar prefer să mă încui în sala de studiu și să scriu poezii, sunt mai câștigate orele acelea așa.

7 noiembrie

M-a chemat azi tovarășul Sadoveanu în biroul directorului Petre Iosif. Tovarășul Sadoveanu este director onorific, dar nu are un birou al său, folosindu-l pe al tovarășului Iosif când este cazul. Mi-a spus că ar fi bine să mă gândesc de pe acum să devin membru de partid cum voi împlini 18 ani, să fac demersurile necesare. Mi-a vorbit 20 de minute despre avantajele unui carnet de partid și despre cum totul va fi mai luminos și mai ușor. Am avut o ezitare și l-am rugat să-mi ierte șovăirea, dar aveam

nevoie de timp să gândesc. Mi-a spus că-nțelege, că e oricum prea devreme, dar să am asta în minte, nu părea să se fi supărat.

10 noiembrie

Mi-am dat seama, cam greu, că în afară de o mână de oameni, tovarășii care ne „predau“ sunt niște imbecili. Mi-a trebuit ceva vreme să mă conving de aceasta, dar nu mai ai cum să nu le observi penibilele greșeli, dezacordurile gramaticale, lexicul agramat, prostiile și confuzia. Eu știu mai multă carte ca mulți dintre ei, acești „profesori“ excelează în obtuzități, accese tiranice, simplisme prezentate ca dogme și rigori egalizatoare împinse până la absurd. Înțeleg rigiditatea unei școli, dar nu înțeleg rigiditatea gândirii, mai ales pentru unii ce-ar trebui să fie următoarea generație de scriitori. Mi-am prezentat deschis gândurile, m-au numit recalcitrant și am fost amenințat cu chemarea în fața biroului UTM și o analiză publică a ideilor mele damnabile în fața adunării generale a școlii.

12 noiembrie

Am început să procur „cărți interzise“. Le aduc pe ascuns în dormitor și le dosesc pe unde pot. Sper să nu afle de ele, altfel sunt pierdut. Poate dacă le-aș ține doar pentru mine. Dar nu am cum să nu le împart, măcar cu cei câțiva apropiați. Aș face o nedreptate. Tomozei nu prea e de acord, se teme, dar mi-a promis că își ține gura. L-am dedulcit și pe el la literatura „interzisă“, dar bună. Citim amândoi, noaptea, sub pătură, cu lanternele, căci mai obișnuiesc să ne verifice inopinat. Suntem ca doi strigoi.

15 noiembrie

Azi i-am luat pe Tomozei și pe alți câțiva colegi, Aurel Covaci, cu care m-am împrietenit nesperat, Imré și Raicu, și ne-am furișat până la Mărțișor. Speram să-l vedem, prin ulucile gardului, pe marele creator Arghezi, la el în grădină, deși știm cât e de periculos să încercăm una ca asta, el fiind acum autor interzis. Nu l-am zărit. Poarta era deschisă, am fi putut cu ușurință să intrăm și să sunăm la ușă, dar n-am îndrăznit.

16 noiembrie

Vuiește toată școala că l-au exmatriculat pe tovarășul și colegul nostru Fănuș Neagu pe motiv de „comportări nejuste“. L-ar fi prins fugind noaptea din internat ca să joace biliard sau să frecventeze femeile ușoare din Piața Matache. Nu am ce să mă pronunț, dacă așa a făcut, și-o merita. N-am fost atât de apropiați, așa că n-am nimic de regretat. Raicu mi-a dat vestea. M-a găsit dormind în dormitor la prânz, lipsind de la clasa tovarășului Gafița, ca de obicei. Mi-a atras atenția că e „nepotrivit“ și acum, că există un precedent cu Neagu, să fiu mai atent să nu mă ia și pe mine la ochi.

18 noiembrie

M-am îndrăgostit de-o colegă, Doina Ciurea, ne-a făcut cunoștință Ion Gheorghe. E ca pâinea caldă și ochii îi strălucesc ca stelele pe cerul meu din Mălini. Naivitatea ei e cumva înduioșătoare, dar mereu lângă ea mă ia

o febră, mi-e corpul întreg cuprins de căldură și simt nevoia să par și mai inteligent decât sunt și mă lansez în lungi excursuri filosofice pe care ea mi le soarbe cu încântare și asta mă face să mă simt viu și vrednic și în putere. Doamne, o viață aș petrece lângă albeața pielii ei pe care să picur roșii cuvintele inimii mele.

19 noiembrie

L-am luat azi pe Imré și l-am dus cu mine la anticarul clandestin de unde îmi procur cărțile. Am încredere în el, dar pentru siguranță am luat-o pe un drum ocolit. De la Herăstrău la Arcul de Triumf și apoi pe străduțe întortocheate vreo 20 de minute, să ni se piardă urma. Cunoștința mea n-a fost prea fericită să mă vadă însoțit, dar l-am asigurat că cel pe care îl luasem cu mine e ca un frate. Imré a fost uimit de bogăția de carte din casa omului aceluia. Îmi făcuse rost de poeziile lui Eminescu, ediția lui Maiorescu, cum îl rugasem. Mi-a zis că o cumpărase de la un fost ziarist, bătrân și lefter. Înainte să-mi dea pachetul, mi-a amintit ce însemna asta: „Nu o aveți de la mine, altfel ne paște pușcăria!“. L-am asigurat că pot să tac ca un mormânt. M-a întrebat de ce să îmi facă rost în continuare și i-am spus de *Istoria literaturii* a lui Călinescu. Mi-a zis să vin peste trei săptămâni. La plecare, Imré m-a dojenit. Era speriat și m-a întrebat de ce mi-aș risca pita de la gură pentru niște cărți. Am râs și l-am mai liniștit spunându-i că amicul meu anticar era frecventat, după spusele lui, de toți asistenții de la catedrele de literatură română și universală. În dormitor nu m-am putut abține și le-am arătat băieților achiziția mea. O raritate ca asta nu mai văzuseră. Cum să fi avut inimă să le-o ascund? Dar bucuria mea, pare-se, le-a stârnit mai mult frica. N-au vrut nici s-o atingă, unii spunându-mi să o scot cu totul din dormitor, căci nu vor să știe nimica de ea.

20 noiembrie

Câteva lămuriri despre marxismul meu, care se pare că nu e și marxismul celorlalți. Marxismul nu este doar o mișcare politică, ci și o școală filosofică ce a schimbat fața planetei. Și școala aceasta filosofică disprețuia luptele ideologice, considerându-le suprastructurale și periferice. Or, ei pun accentul tocmai pe lupta și diferența ideologică, în loc să fie pus, cum ar trebui, pe acțiune concretă. Metoda lui Marx este una dialectică axată pe mijloacele de producție, sclavagismul se transformă în feudalism, feudalismul în capitalism și capitalismul în comunism. Modul de producție comunist este cel final și superior. Ideologiile sunt inferioare economicului și se schimbă odată cu mijloacele de producție. E adevărat că nu se poate ajunge la comunism decât prin negarea capitalismului, dar ce legătură are aceasta cu tradiția culturii și mai ales cu valoarea culturii? În vremea lui Marx, zilele de muncă aveau 10-14 ore, cruzimea capitalismului a distrus ideea de familie și diferențele dintre sexe și vârste. Femei și copii deopotrivă erau cu toții exploatați până la pierderea identității, devenind mașinării de producție în fabrici, cu prețul sărăciei, al foametei și al morții. Vin dintr-un mediu ce a cunoscut sărăcia și foametea și moartea, de asta nu pot decât să aspir la idealul comunist, pur, al lui Marx. Clasa revoluționară nu se opune unei alte clase ca o ideologie, ci ca o reprezentantă a întregii societăți, ca voce a poporului. O clasă nu este niciodată dominantă în virtutea simplei puteri de constrângere, a forței brute pe care este capabilă să o exercite asupra altor clase, opuse sau subalterne. Unei puteri exclusiv coercitive îi lipsește, din punct de vedere politic, legitimitatea. Pe măsură ce o clasă sau un grup dominant va trebui să recurgă la coerciție politică, la teamă, la amenințări, la forță sau violență, cu atât mai puțin va fi considerată putere legitimă. Aceasta e greșeala lor. Marxismul sovietic încalcă metoda

științifică, deoarece este intolerant față de posibilitatea coexistenței unor opinii diferite și susține inevitabilitatea violenței ca metodă pentru o transformare radicală a societății. Asta duce la dictatură, la vânătoare de disidenți, la dezvoltarea unei literaturi cu orientări dictate de partid. Și asta e inuman, nu marxist, pentru că neagă inteligența.

21 noiembrie

Visele mele, de obicei liniștite, au început să fie tulburi și-apăsătoare. Mă trezesc cu spaimă uneori, ca dintr-un coșmar pe care nu mi-l pot aminti. Mă tem. Mă tem de tot din jur, dar cel mai tare mă tem de mine. Dacă voi rata? Simt uneori că puterea mea e doar o pavăză închipuită pe care mi-o pun în față pentru a înfrunta lumea. Dacă nu e reală și vor vedea asta? Mă vor nimici?

22 noiembrie

Azi, în dormitor, am început a citi cu voce tare, cu Raicu. Am improvizat un mic spectacol, citind pe rând din ce ne cădea în mână, Shakespeare, Eminescu, Baudelaire, Alecsandri. Nu a fost o lectură solemnă, ba chiar din contră, umflându-ne râsul din te miri ce, văzând cum se potrivesc fragmentele luate la întâmplare. Colegii ne-au încurajat și am continuat așa vreo două ceasuri până ne-am prăpădit toți de râs. Totul s-a legat perfect, dar cred că doar cu Raicu aș putea face una ca asta. Raicu e un cititor expert, ca mine, și se vede că îi place. Îi place să citească, îi place să scrie, îi place să râdă. Cu cât e mai mare cartea, cu atât e mai mare plăcerea lui. Și îl prețuiesc pentru asta.

23 noiembrie

Ieri am ieșit, noaptea, din internat cu Imré și Ștefan Luca. Ne-am întors cercheliți și de asta eram puși pe hartă, ne-am certat cu portarul, care ne-a descoperit când încercam să intrăm înapoi. I-am spus că noi suntem scriitori, nu deținuți și libertatea e arma noastră principală pe care-o transmitem prin cuvânt, nu se cuvine să ne trateze ca pe niște animale. Ne-a auzit tot internatul când ne-am întors. Mare prostie. Azi și-a trimis tovarășul Iosif secretarul să mă mustre și să îmi spună să mă potolesc. M-am scuzat spășit, dar, deși am spus ce am spus la beție, beția doar a ajutat să le spun, nu mi-a pus în cap nimic din ce nu simt și nu e adevărat.

25 noiembrie

I-am făcut o vizită văduvei lui Eugen Lovinescu. De data aceasta am mers singur, era prea periculos gestul și, pe lângă că nu voiam să mai bag pe nimeni în bucluc, mi-era și teamă să nu care cumva să răsufle mica mea escapadă ilegală. Mă simt încolțit și urmărit, nu mai știu în cine să am încredere. Doamna Lovinescu a fost încântătoare, mi-a arătat biblioteca marelui critic, mi-a vorbit despre el în termeni atât de frumoși, încât emoția m-a înfășurat ca o mantie. Aveam senzația că stau în mijlocul unui templu închinat înțelepciunii. Apoi mi-a dăruit o carte din biblioteca maestrului, un Valéry, în original. Am să o prețuiesc. Nu am zăbovit, căci mă temeam. La ieșire m-am uitat prima dată în drum, prin perdea.

28 noiembrie

Au început să dispară cărți din ascunzătoarea mea de comori „interzise“. La început un volum, două, am crezut că le-a împrumutat cineva, dar nimeni nu știe nimic. E limpede că e cineva dintre tovarășii din dormitor sau dintre cunoscuții cărora le-am spus de ea. Înțeleg curiozitatea și setea de cultură mai bine ca oricare altul, dar chiar să le șterpelească așa? Nu puteau să ceară? Păi nu, că dacă ar fi cerut aș fi știut cui am dat și le-aș fi cerut înapoi. Așa, și le-au însușit fără niciun fel de repercusiuni. Ce-aș putea să fac? Să-i reclam la direcțiune că mi-au furat ceva ce n-ar trebui să am și pentru care aș putea fi exmatriculat? Bine gândit, dar asta spune multe și despre caracterul celor de-aici, care pe față sunt numai lapte și miere. Mi-e ciudă. Și pentru raritatea lor, dar și pentru banii grei pe care i-am plătit pentru ele, din puținul meu, cu datorii, renunțând la mâncare și haine. Să le fie de bine!

29 noiembrie

Am găsit un loc public care îmi face bine. Holul Palatului Telefoanelor. Prima dată m-a adus Florin Mugur acolo, când l-am rugat să mă învețe cum pot telefona acasă. Mă ascund acolo de câte ori pot și la o masă scriu în liniște. Lumea care se agită în jur nu există, îi văd ca și când timpul s-ar opri, iar vocile care se aud șoptite din cabinele telefonice mă invită să îmi imaginez toate lumile și viețile oamenilor acelora. Care or fi secretele și mesajele lor? Ce-și spun? Ce iubesc? De ce le e teamă? Toate gândurile acestea mă liniștesc și mă ajută să scriu, să imaginez lumi paralele. Aici, dar totuși nu aici. Seara beau câte un pahar de vin ca să mă pot întoarce la internat și să o iau de la capăt. E apăsător internatul și mutrele lor sunt și

mai apăsătoare, dar vinul mă face să fiu chiar mai exuberant decât de obicei și parcă calmează tot zgomotul de fond, toată neliniștea ce mă cuprinde. Mă ajută să nu-mi mai pese atât.

1 decembrie

Colega mea, Tita Chiper, mi-a atras atenția că e periculos să țin „cărți decadente“ la internat. Există oricând posibilitatea să se facă controale. S-a oferit să mi le țină la căminul *Contemporanului*, unde locuiește. Acolo controalele nu sunt așa de stricte, iar fetele au parte de mai multă „intimitate“, nu se cade să le caute prin lenjerie. I-am dat o parte dintre volume, așa vor fi mai ferite, nu doar de conducere, dar și de colegii mei cu mână lungă, însă nu mă pot despărți de toate. Oricum, am mai puține de ascuns.

2 decembrie

E ziua mea, dar mai mult decât bucurie simt întărâtare. Un singur lucru îmi doresc: tot ceea ce fac trebuie să fac mai bine decât ei toți!

11 decembrie

Am scris două parodii la tovarășul A.E. Baconsky. La fel ca toți tovarășii mei, respect și iubesc valoroasa creație poetică a lui A.E. Baconsky. Dar m-au supărat elementele schematice, formaliste, neconvingătoare, precum și greșelile politice din unele dintre poemele sale. Poezia trebuie scrisă

mai bine și de aceea astfel de producții trebuie ironizate. Le-am dat la *Anii de ucenicie*. Sper să mi le aprobe.

22 decembrie

Am avut o scurtă vacanță și am fost până acasă. Ca să nu mai râdă colegii mei de cojocul, cușma și straiele mele țărănești, l-am rugat pe tata să-mi cumpere un rând de haine de iarnă „de oraș“. Am adus și vechile mele straie cu mine și le-am orânduit frumos pe pat, ca la praznic, apoi am scris deasupra lor un epitaf: „AICI ODIHNESC IO, NICOLAE…“. Am marcat așa despărțirea de lumea satului meu pentru a mă dedica orașului.

28 decembrie

Am hotărât cu Imré și cu Irimie Străuț să ne facem un buhai pentru Anul Nou. Dar ne trebuia păr de cal, așa că am mers împreună în piața Filantropia, unde ochisem eu murgul unui zarzavagiu. Până ce Imré și Irimie l-au ținut pe zarzavagiu de vorbă, eu i-am retezat murgului smocul cozii și am luat-o la fugă spre școală, urmat de cei doi. Pe strada Arhitect Mincu, aproape de Kiseleff, enervat fiind de cele vreo opt, nouă javre pe care o babă le ținea în curte și care mereu ne lătrau când treceam pe acolo, mi-a venit în minte o altă farsă. Am crăpat poarta și am prins de după ceafă prima javră care s-a repezit la mine și am dus-o așa, în schelălăituri, până în curtea școlii, anunțând sus și tare că acum aveam și piele de câine pentru doba buhaiului. Gluma mea nu a fost prea bine gustată de fetele adunate în curte, care au tăbărât toate pe mine, spunându-mi hingher și plângând de mila bietului cățel. Am lăsat câinele și, profitând de

busculadă, m-am făcut nevăzut, deoarece din spate deja se apropia baba ce ținea câinii, cu o falcă în cer și una în pământ.

1953

1 ianuarie

La noi la școală au venit scriitori și studenți din anii trecuți, aproape toți prietenii mei mai buni, am benchetuit și-am dansat – am petrecut în cele mai bizare chipuri. Totuși, mi-era tare dor de Văleni. Noaptea târziu, am ieșit afară din larma petrecerii cu cineva. În București nu era zăpadă, parcă nu era iarnă. Cu toate acestea, în lărmuirea strunelor și alămurilor îndepărtate, ni se părea că auzim, nelămurit și vag, cum umblă cu colinda și uratul copiii din Văleni, de Anul Nou.

2 ianuarie

Observ ceva ce-mi amărăște sufletul la tovarășii și colegii mei. Mulți dintre ei sunt decișI să-și cucerească o poziție prin demagogie, delațiune și lingușire. Mai mult, deoarece pare că eu m-am poziționat contra acestor atitudini și contra falsului în general, au început să mă ocolească. Șoptesc pe la colțuri că eu mă cred *Poetul*, că am cine știe ce avantaje și că sunt protejat de tovarășul Sadoveanu, care mă știa de dinainte. Naturalețea și independența mea îi irită și îi scot din minți. Da, sunt *poet*, adevărat,

pursânge. Și ce e cu asta? Nu om sunt și eu? Potrivnicia și ostilitatea lor nu sunt pentru asta, ci pentru că ei aleg calea scârbavnică și eu merg pe calea curată, fără de compromis. Aici un ochi îmbătat de arome și forme caută și mai iscoditor decât unul treaz mijloace de parvenire, ocazii de lingușire ori cuvinte subtile cu care să se trădeze unul pe altul, ca să poată da la cap. Eu trec prin această lume cu zâmbetul meu dureros, păstrat de când eram copil. Rânjesc cu colții mei câinești care mi-s mai lungi decât la alții și lumea nu vede că rânjesc și lumea crede că râd. Ai, ce-am să-mi mai implânt eu odată colții în ăștia!

12 ianuarie

În urmă cu fix doi ani, pe 12 ianuarie 1951, am primit primii bani câștigați de mine trudind penița. A fost o zi minunată. Mi-o amintesc cu exactitate în fiecare an.

13 ianuarie

Azi i-am dat Doinei o garoafă. Speram să-nțeleagă, căci nu-i pot spune nimic direct, mă tem prea tare de un refuz, m-ar răpune. Mi-a mulțumit, dar nu mi-a dat nici măcar o îmbrățișare. Pare intimidată de mine. Să fie oare influența celorlalți care mă văd cum mă văd? Sau să fiu chiar atât de vrednic de dispreț?

15 ianuarie

O altă exmatriculare, dar nimic asemănător cu cazul tovarășului Fănuș Neagu. De data aceasta victima a fost Gheorghe Grigurcu. De el s-au descotorosit pur și simplu pentru că au aflat că i-a făcut o vizită tovarășului Arghezi. Nici cu el nu eram prieten propriu-zis, dar eram amici, mai mult decât asta însă dor principiul și nedreptatea. Ce-ar fi fost dacă eu și Tomozei și tot restul am fi intrat atunci pe poarta maestrului? Ne-ar fi exmatriculat și pe noi?

16 ianuarie

În urmă cu trei ani i-am mărturisit prietenului meu, Mihai Zamfir, că îmi strânsesem toate poeziile mai bune într-un volum. Pe atunci îi ziceam *Cântecul unui adolescent*. Mihai m-a-ndemnat să mai aștept. Bine-a făcut. De abia acum, după sute și sute de alte texte scrise, cred că pot alege ceva cu adevărat bun. Dar mi-am învățat lecția. Chiar de mi se pare gata și bun, de pe-acum, voi mai aștepta. Simt că elanul meu creator e abia la-nceput. Nu pot ieși în lume decât cu ceva cu adevărat valoros. Ceva cu trei capete peste cele mai bune producții ale prezentului.

18 ianuarie

Am avut un seminar cu tovarășul Beniuc. Am prezentat două poezii, „În refugiu“ și „După refugiu“. Toți colegii au avut cuvinte de laudă, dar tovarășul Beniuc mi-a spus că lipsește continuitatea imaginii poetice. Că

unitatea ideii de bază e frântă de platitudini. Apoi s-a legat de câteva versuri și a început a da exemple de „corectitudine“ poetică din propria lui poezie. M-am simțit dăscălit în mod înjositor, așa că m-am dus la tovarășul Petre Iosif. I-am spus verde în față că eu nu am ce învăța de la un poet atât de mic ca Beniuc și că n-are el ce să mă lămurească ce „marfă“ e poezia, folosind întocmai cuvintele lui. L-am rugat să mă treacă din nou la seminarele tovarășei Veronica Porumbacu. Mi-a spus că aprobă, dar că mă joc cu focul și că nu se cuvine să vorbesc așa despre un tovarăș eminent cu peste 25 de ani de activitate literară.

19 ianuarie

Sunt un poet politic, mă consider așa, cred cu tărie în idealurile comunismului, dar în numele „revoluției“ în care cred văd cum mi se refuză accesul la valorile exemplare ale literaturii. Comunismul lor pare total golit de marxism, de marxismul curat. Or, fără acela nu are sens. Epoca greșește, îmi e tot mai clar, și ceva în ființa mea se revoltă. Dacă e să aleg între creația spirituală și principiile lor revoluționare, o voi alege pe cea dintâi. Sunt un poet politic, dar nu pentru politica lor. Și, dacă marxismului curat îi opun un dogmatism obscur, demagogie și convenționalism, eu mă desprind de acestea și voi cânta în poemele mele doar amintiri, fapte trăite, sentimente și gânduri, infuzate de ce e mai bun în natura umană și de viziunea unei iluminări prin revoluția culturală în care cred.

23 ianuarie

A fi poet nu e suficient să știi să compui imagini „frumoase“, nici să fii un virtuoz al rimei, ba nici chiar să pornești de la un „fond ideologic“ bun. Poezia nu se scrie din „plăcere“, cum cred mulți. E muncă. Și, în afară de talent, pe care nimeni nu ți-l poate da, în afară de mediul în care ai șansa sau nesansa să crești, indiferent de voința ta, mai e nevoie de mult exercițiu și, deasupra de toate, de o imensă cultură. Un scriitor adevărat trebuie să cunoască tot ce a produs omenirea mai important, de la Homer la Maiakovski, de la Democrit la Marx, de la inventatorul anonim al pârghiei până la ultimele studii despre funcțiile, menirea și controlul atomilor. Apoi, trebuie să scrii cu sinceritate, să te dezvălui hârtiei ca unui prieten bun. Poezia politică e o evoluție, dar nu se poate ajunge direct la ea. Nu vei reuși să scrii bine poezie politică dacă nu poți scrie bine despre ce simți pentru o fată pe care o iubești. Fiindcă, înainte de toate, adevăratul scop al literaturii a fost întotdeauna zugrăvirea omului, cu sentimentele și gândurile sale. Și când acestea capătă formă și le poți ilustra, atunci de abia ești pregătit de evoluția înspre concentrarea tuturor acestor năzuințe umane într-o formă politică ce să conducă spre o stare superioară a spiritului.

2 februarie

Am fost denunțat! Cineva dintre „prieteni“ mi-a copt-o. Au trimis inspecție și s-au dus să caute direct sub tăblia falsă de pat pe care o construisem. Nu aveau cum să știe de ea. Mi-au găsit „cărțile decadente“. M-au învinuit de „abateri grave de la morala și disciplina școlii“ și mă vor pune în discuția colectivului. Pentru ce? Pentru interes arătat unor cărți

esențiale ale spiritului uman? Nu pot să cred că mă așteaptă aceeași soartă absurdă ca a lui Grigurcu. Și nici măcar nu l-am văzut pe Arghezi.

4 februarie

Azi, pe hol, a trecut pe lângă mine tovarășul Beniuc. Era tot un zâmbet și ținea în mână volumul meu din Kant, una dintre cărțile pe care mi le confiscaseră. Mi l-a fluturat prin fața ochilor rânjind satisfăcut și făcându-mi un semn de la revedere. Acum am priceput de unde mi se trage, tovarășul Beniuc a fost cel care a comandat controlul din dormitor, știind exact unde să caute. Răzbunare că m-am mutat de la seminarul lui sau invidie, cine știe. De furie mi s-a pus un nod în gât și înainte să apuc să deschid gura să-i spun câteva era deja departe. Așa deci, tovarășe? Te temi că sunt concurentul tău la nemurire? Fii fără grijă, literatura e atât de mare, că vom avea cu toții loc în ea. Și vom mai vedea noi.

9 februarie

La discuția colectivului m-au supus unui tir de întrebări. Nu doar profesorii, ci și colegii. M-au întrebat pe rând ce-i cu mine, ce am de gând, care îmi sunt rădăcinile lipsurilor, de ce citesc și aduc în școală cărți „retrograde“. Imré a condamnat public, de ochii lumii, „decadentismul“ meu, dar când a luat cuvântul, cu însuflețire, se vedea că de fapt mă lăuda. Inteligentă mișcare, dar totuși riscantă. Nu am fost de acord cu nimic din imputațiile lor și le-am spus că mă simt în școala aceasta încolțit și urmărit. M-au pedepsit cu consemnarea în școală pentru o perioadă de două săptămâni. Și nu voi avea dreptul să particip la spectacolele la care participă întreaga școală. Foarte bine, asta nu mă poate împiedica însă să

citesc. Va trebui să fiu mai prudent, cărțile pe care le mai am și nu le-au găsit și cele pe care le voi achiziționa de acum le voi ține la prieteni în afara școlii, iar în vacanță le voi duce pe toate acasă, la Mălini. M-au clasat deja ca un om cu „probleme“, care greșește mereu cu știință sau nu, dar antidogmatismul meu nu e o eroare, e o opțiune. Predestinarea mea, intuiția mea cea mai profundă îmi spun că, și de ar fi să merg împotriva tuturor, drumul meu e cel adevărat.

16 februarie

Din nou Doina. Îmi încinge mintea ca o văpaie din iad. Sunt ore în care nu mă pot gândi la nimic decât la ea. Îi caut compania ca un câine alungat de acasă. Dar ea umblă mai mult în cercurile colegilor care nu mă agreează neapărat. E credulă, naivitatea ei o împiedică să mă vadă pe mine, cel adevărat. Va trebui să stărui, căci nu pot renunța, inima nu mă lasă.

22 februarie

Perioada mea de consemn e pe sfârșite. Am folosit acest timp în care nu am putut participa la cursuri și nici ieși din internat pentru scris. După-amiezile mi le-am petrecut la sala de club a internatului, jucând ping-pong, ascultând muzică la pick-upul nostru hodorogit, făcând scrimă cu bețe de alun cu Raicu sau Imré și discutând despre literatură. În primele zile, cei mai mulți mă priveau de la distanță, crezând că le port vreun resentiment. Le-am spus că nu port pică nimănui, a făcut fiecare ce-a trebuit ca să-și apere pielea. Apoi, încet-încet, relațiile colegiale s-au reluat. Iar eu, la fel de prietenos ca înainte, am continuat a le vorbi și a face apologia scriitorilor „decandenți“, spre uimirea și groaza delatorilor

dintre noi și deliciul puținilor prieteni adevărați, pe care-i pufnea râsul văzându-le figurile schimonosite de neînțelegere. Dar oare la ce se așteptau? Să-mi pun cenușă-n cap? Să mă pocăiesc și să lepăd literatura de dragul convențiilor lor? Nu, amice, drag tovarăș, Labiș este fidel celor ce le simte în interior și nu face rabat de la adevăr de spaima niciunei pedepse.

15 martie

Sunt îndrăgostit. E-un curcubeu deasupra lumii sufletului meu. În preajma Doinei sunt atât de „furat“, atât de transpus cu totul în fiecare moleculă a părului ei negru, încât uit și să mai fiu deștept. Toată forța mea de analiză se transferă în contemplație. Mă surprind, în conversațiile noastre, rămânând fără replică și privind-o tâmp. Mă sperie puțin ipostaza aceasta a mea. Pe lângă că nu mi-e caracteristic, pe lângă că mă poate face să par un neghiob, rațional, în străfunduri, știu că menirea mea este să iubesc mai mult literatura decât femeile. Decât orice femeie. Chiar și decât Doina. Prin urmare, nu mă pot lăsa răpus așa de emoții pe care să nu le pot controla.

20 martie

Ieri l-am luat pe Imré și am fost la Periș să scriu un reportaj pentru *Scânteia tineretului* despre primul sistem de irigare prin aspersiune din țară. Mi se pare un pas fabulos în zona tehnicii agricole. O invenție cu adevărat utilă, care poate salva sute de mii de oameni de la foamete. Am cumpărat două role de film pentru un aparat de fotografiat împrumutat de la colegul maramureșean Buda, un cuțit de vânătoare, tot de la el, ne-am

luat merinde, pâine, brânză, salam, ouă fierte, ceapă verde și-am mers cu trenul. La instalație nu ne aștepta nimeni, deși sunaseră de la ziar, și era aproape să ne muște câinele paznicului. Peste toate, paznicul nu ne-a crezut că suntem jurnaliști, zicând că a mai văzut el jurnaliști și noi părem a fi doi vagabonzi. Până la urmă l-am înduplecat și ne-a dus să vedem mașinăria. Impresionantă. Acolo mi-a venit, pe loc, ideea că pământul lucrat nu numai cu sudoarea țăranului, dar și științific poate fi o temă bună pentru o poezie ce exprimă și alte idei decât ceea ce citim zilnic prin ziare. Întors la internat, m-am retras în sala de seminar și am scris dintr-un foc o poezie intitulată „Pământul“. I-am citit-o lui Imré și mi-a zis că e prea subversivă politic pentru a fi publicată. Poate dacă renunț la câteva strofe. Auzi la el, să renunț la strofe. Mai bine n-o public niciodată și-o țin doar pentru mine.

5 aprilie

Am ținut Paștele. Nu am postit, pentru că e imposibil la cantina internatului, dar am ajunat azi, am fiert la un termoplonjor câteva ouă cu coji de ceapă și am pitit în cameră un bidon de merlot de care am făcut rost prin prietenul meu anticar. După stingere am ciocnit câte un ou cu Aurel, Ioniță, Tomozei și Radu Cosașu și am băut vinul. Am simțit o oarecare împăcare. Relația mea cu Dumnezeu e complicată, sunt marxist, dar asta n-are de-a face cu religia. Cred și asta îmi dă o stare de bine sufletească, îmi dă chiar puțină putere. Chiar și în cea mai cumplită sărăcie ai mei țineau cu sfințenie Crăciunul și Paștele și ne luminau casa. E o tradiție dragă de care mi se pare absurd să mă lepăd. Intru în biserici și ocazional mă rog. Când eram mai tânăr, am fost și la moaștele sfintei Parascheva. Până la urmă, și numele de mi l-au dat ai mei mi l-au dat de la Sfântul Nicolae, cum aș putea să le nesocotesc dragostea și să mă lepăd?

Dacă n-aș fi fost în poziția în care eram, poate că n-aș fi fost atât de discret și ne-am fi bucurat mai mulți împreună, dar acum mă simt vânat și orice mică nealiniere mă poate costa. Hristos a înviat!

10 aprilie

Era să se întâmple azi o adevărată tragedie. Luându-l la ochi după ce mi-a ţinut partea, nemernicul de Beniuc cu celălalt nemernic de Breslașu au început să-l terorizeze pe Imré, spunându-i repetat și violent că e lipsit de orice talent și făcându-l de rușine cu orice ocazie, luându-se de felul în care vorbește. Situația asta durează de câteva luni bune, dar azi, după ce l-au umilit din nou în fața tuturor colegilor, bietul Imré a cedat. Mi-a atras atenția Ion Băieșu, care e cu el în grupă, că a fugit să se ascundă în pod. Am ajuns la fix pentru a-i lua din mână ștreangul pe care voia să-l atârne de grindă. Nemernicii aceia. Va veni și vremea lor!

18 aprilie

În secolul acesta nervos, oamenii sunt mai instabili decât principiile. Prostia, greșeala, păcatul, lenea sunt viciile teribile ale lumii acesteia. Vrem o lume nouă numai prin lozinci, dar nimeni nu cutează a se schimba cu adevărat. Eu sunt proletar, nu în sensul politic, ci în sensul moral, curat, căci am trăit numai din puterea gândurilor mele.

9 mai

Sunt la Sinaia de o săptămână, împreună cu un grup select de poeți și compozitori, în scopul creării unor cântece pentru Festivalul Mondial al Tineretului. Mâncarea este excelentă, aerul e tare, n-am absolut niciun program, fac tot ceea ce poftesc. Am o cameră foarte bună, dormitorul reginei din castelul Foișor, cu baie, cu patul regal, cu fotolii, cu un birou monumental. Seara avem cenaclu în care se ascultă și se discută muzică și versuri. Mai stau aici încă vreo câteva zile, în timpul ăsta voi mai lucra la volum. Mi-am cumpărat niște haine de doc, sandale și pantofi.

22 mai

Și dacă mă-nșel? Dacă nu-s niciun talent și nicio chemare, ci numai o risipă orgolioasă și un ego flămând și bolnav care mă amăgesc că rolul meu e mai mare decât îmi pot imagina? Dacă sunt un biet mediocru care nu-și știe locul și mă dau în spectacol ca o capră atinsă de turbare, fără nicio acoperire?

1 iunie

Mi-am dat seama ce vor. Uniformizare. Dar asta nu e cu putință. Mai bine mor decât în rând cu ei, vorbind aceeași limbă stâlcită, împopoțonată cu penurie de idei.

14 iunie

Ieri am fost mai mulți tineri scriitori invitați la o reuniune culturală. Au avut și gustări și vin și bere și am stat până târziu. Cu noi era și Doina și nu puteam să nu profit ca să stau în preajma ei cât mai mult. A băut vin, a fost volubilă și seducătoare ca de obicei. Am povestit despre Villon, mi-a spus că dintre toți eu par a fi cel mai potrivit pentru rolul lui Villon în generația noastră. Ne-am ținut de mâini. Am fost fericit.

7 iulie

Seară la cârciumă, cu Rusalin Mureșanu, Mărgărit, Gh.D. Vasile, Florin Mugur și alții. Ni s-a alăturat, de nicăieri parcă, poetul Dimitrie Stelaru. Înalt, subțire și ros de alcool, cu o voce catifelată și dulce, părea că ne iubește ca pe copiii lui. E ceva cu adevărat tragic în omul acesta, iar poemele lui sunt parcă desprinse din altă lume. Am recitat toți, dar pe el l-am lăsat să recite cel mai mult. I-am plătit noi și partea lui de băutură. Ca mereu, n-avea bani la el. Am băut toți aproape cincisprezece kilograme de vin și el cel mai mult. Dar n-am regretat nicio clipă. Rusalin mi-a zis la final că s-a văzut zilele trecute cu Doina, la o petrecere, și părea îndrăgostită. Asculta simfonii și părea distrasă și tristă. Am tresărit, dar Rusalin părea să nu aibă habar la cine ar putea tânji Doina mea. Încă mai sper că-i vorba de mine.

12 iulie

Cred în menirea poetului de a transmite concepte și idei, de a face lumină acolo unde e furtună și beznă, dar pentru asta e nevoie de maturitate. Oare am ajuns la ea? Sunt cât se poate de serios și de asumat, dar oare doar aceasta este maturitatea?

1 august

Deși eram în program, m-au scos din lotul național și mi-au interzis prezența la Festivalul Mondial al Tineretului. Tovarășul director Iosif mi-a spus că sunt „un rătăcit“ cu „idei dăunătoare“. De asemenea, nu voi mai putea publica o vreme nici în revista școlii. Dumnezeu știe dacă mă vor mai publica și prin alte părți. În plus, am fost anunțat că textele mele, tot ce am lucrat la Sinaia, puse pe muzică de Mia Braia, nu au fost admise la concursul de cântece revoluționare, deși îmi pusesem mari speranțe în banii aceia de premiu. Nu mi-au spus exact de la ce mi se trage, dar bănuiesc că are de-a face cu cearta aprigă pe care am avut-o deunăzi cu tovarășul Gogu Rădulescu, profesor la noi, dar și membru în Comitetul Central, când i-am spus că e un cap sec, lipsit de orice talent și domnia sa n-ar trebui să fie responsabil cu tinerele talente, ci s-ar potrivi mai degrabă taxator în troleibuz, unde nu poate chinui tineri autori cu suflete curate.

12 august

Valoarea poemului depinde de capacitatea textului de a răspunde la real. Realismul este cel ce programează felul în care ne concepem existența, schema care determină posibilitatea gândurilor noastre, a gesturilor și a emoțiilor. Toți scriitorii autentici trebuie să se reclame de la real. Atingând realul, rostesc adevărul.

30 august

Doina nu-mi dă niciun semnal, pare să mă ignore complet. Nu răspunde la scrisorile ce i le las prin colege. Am început să-i scriu o scrisoare Lucicăi, Doinei nu-i mai pot scrie, mă înfurie lipsa ei de reacție când tot ce fac e atât de evident. Poate ar trebui să încerc să mă desprind, de asta îi scriu Lucicăi, încerc să reaprind o veche pasiune ca să o pot da uitării pe asta nouă. Pe Lucica o știu de dinainte, mi s-au aprins călcâiele după ea mai în tinerețe, dar și-atunci, ca și-acum, am tăcut. Mi-e dragă și-acum, dar îi scriu mai degrabă ca să îmi pot lua gândul de la Doina și deoarece, trebuie să recunosc, sunt disperat. Mai mult decât contact fizic, simt nevoia să știu că e cineva acolo care mă iubește, care are nevoie de mine când eu nu mai am. I-am scris că o iubesc netăgăduit de mult și nu-i cer reciprocitate, dar să mă lase să o văd, din când în când, permițându-mi, în clipele mele de mare turburare, să-i citesc sumedenie din versurile scrise pentru ea. Multe sunt scrise pentru Doina, dar ea nu va ști asta. Măcar de-ar accepta. Măcar de-aș avea curaj să expediez scrisoarea.

1 septembrie

Este menirea poetului să spună adevărul? Eu cred că da. Cu ce costuri? Asta n-o mai știu. Este adevărul în sine poezie? Nu. Dar știu că fără de adevăr poetul e doar o paiață, indiferent de cât de talentat ar fi. Orice talent trebuie pus în slujba adevărului pentru a nu-l irosi. Aceasta este concepția mea.

3 septembrie

Mi-am dat seama că atuul meu stilistic e claritatea. Expresivitatea cea mai crâncenă se naște din claritate. Asta trebuie să șlefuiesc.

10 septembrie

Vreo opt de la noi din dormitor am pus bani, am luat un bilet și am jucat la loto. Ieri, spre surprinderea noastră, am aflat că biletul nostru era câștigător. Ne-am adunat și am mers direct la CEC, de unde am ridicat suma de 385 de lei. Nu era lozul cel mare, dar ne ajungea să ne distrăm. Primul lucru a fost să cumpărăm opt pachete de țigări Virginia verde, cele mai bune, câte unul pentru fiecare dintre noi. Iar cu restul ne-am înființat pe Lipscani, la restaurantul Mureșul, unde am mâncat fiecare câte o friptură și am data gata vreo patru kilograme de vin. La întoarcere, pe Kiseleff, trecând prin parcul de lângă șosea, colegul și tovarășul nostru Buda, ca un maramureșean adevărat, a depistat imediat o căpiță de fân proaspăt cosit în care s-a aruncat cu un chiuit, invitându-ne și pe noi.

Mirosea îmbătător și, chercheliți ușor de aburii vinului consumat, am început a cânta romanțe. De printre copaci a apărut lângă noi paznicul parcului, somându-ne să plecăm de acolo, altfel va chema Miliția. M-am ridicat cu un pumn de iarbă în mână, întinzându-i-l și explicându-i că miroase așa de frumos că nu ne lasă inima să plecăm. El însă, când m-am ridicat, a luat-o la fugă înspre șosea. N-a lipsit mult, întorcându-se cu un milițian. Acesta voia să știe care dintre noi a încercat să-i dea cu piatra în cap tovarășului paznic. Când am negat că așa ceva s-ar fi întâmplat, ne-a cerut documentele. I-am întins toți legitimațiile de la școală. Le-a citit, le-a pus în buzunar și ne-a spus să îl urmăm la secție, unde vom lămuri totul. La secție ne-a luat în primire un plutonier-major care ne-a făcut huligani și insista să afle cine a vrut să dea cu piatra în paznic, amenințându-ne că altfel vom petrece cu toții noaptea la secție. Văzând că se îngroașă gluma și nevrând să aibă nimeni de suferit de pe urma mea, am făcut un pas în față și am spus că eu eram acela care s-a ridicat către paznic, întinzându-i însă un pumn de iarbă, nu o piatră. În apărarea mea, i-am spus că sunt poet și niciodată nu aș putea să rănesc o ființă omenească. Care poet? mi-a zis el, susținând că nu aveam cum să fiu eu poet, că el știe cum arată un poet, că doar e vecin cu tovarășul Jebeleanu și așa trebuie să arate un poet. I-am spus că acela este poetul Jebeleanu, iară eu sunt poetul Labiș. Enervat, le-a dat colegilor mei legitimațiile, spunându-le să plece, că eu aveam să rămân peste noapte. Indignați, au început a vocifera, Imré îndrăznind chiar să amenințe că îl va reclama la tovarășul comandant. Auzind acestea, plutonierul mi-a dat drumul mie, l-a luat pe Imré și, cu un singur gest, a deschis ușa beciului și l-a azvârlit înăuntru. Unul trebuie să rămână, nu am nevoie de mai mulți, restul puteți pleca, ne-a spus, dându-ne afară pe ușa secției de miliție. Neavând încotro, am luat-o spre internat, gândindu-ne la ce avea să pătimească bietul Imré. La vreo două ceasuri după ce am ajuns noi însă, a apărut și Imré, mânjit tot de praf de cărbune. Se pare că a găsit în beci o gaură pe unde se bagă cărbune de-afară pentru

centrală și a reușit să evadeze. Bine că nu a pățit nimic. Acum să vedem dacă povestea aceasta ajunge și la urechile conducerii școlii și ce s-o mai întâmpla atunci.

17 septembrie

Azi a fost o zi bună. Am publicat mult în ultimul timp și ieri am ridicat banii de la redacții. S-a adunat o sumă considerabilă. În plus, se pare că întâmplarea noastră cu Miliția nu s-a aflat la direcțiune. Nu ne-a mustrat nimeni până acum și a trecut deja o săptămână, nu cred să se mai întâmple nimic. În dormitor, tovarășul meu de bancă, Marin Ioniță, mi-a citit o cronică elogioasă la textele mele în timp ce eu îmi spălam ciorapii la robinet. Mi-a spus chiar că scrie că s-a vorbit despre poezia mea peste hotare. I-am trântit un „e-te-te“ ironic și l-am stropit cu ciorapii proaspăt spălați, stârnind râsul. Apoi am ieșit să ne plimbăm. Am făcut cinste cu înghețată. Pe Calea Victoriei, de la un balcon a căzut lângă noi un ghiveci, ratându-i capul lui Ioniță la milimetru. S-a speriat de-a binelea. Am râs, am luat un ciob și i-am zis să-l păstreze, că e semn al destinului. Apoi i-am povestit cum Macedonski, în vârstă, tot amâna terminarea unei drame, convins fiind că nu poate muri până când opera lui nu e încheiată. Ioniță a zis că nu crede în predestinare, i se pare o abordare naivă, la fel și „conștiința propriei valori“. Aici n-am mai fost de acord, conștiința propriei valori mi se pare esențială pentru forța unui scriitor. Mai în glumă, mai în serios, i-am spus că eu nu am de gând să mor până nu o să fiu cel mai mare poet din România. L-am luat de braț și ne-am dus să căutăm un țap rece.

23 septembrie

Am fost invitat la tovarășul Mihail Sadoveanu acasă. Am fost cu tovarășul Petru Iosif. Ne-a spus clar: „Numai voi doi!“. Ne-a așezat în jurul samovarului, la o măsuță în grădină, am băut ceai și, contrar obiceiului, maestrul a vorbit mult. Evoca Iașiul anilor ’30. Un adevărat poem, cu izbucniri de mânie. M-a impresionat în mod sincer. La întoarcere, pe jos, pe lângă copacii încă înfrunziți, am lăcrimat și niște versuri mi s-au strecurat printre gânduri ca niște șerpi sidefii.

1 noiembrie

Sunt obosit!

14 noiembrie

Prefer poezia inspirată de realitate, în continuă prefacere revoluționară. Fără realitate nu avem idee, nu avem sentiment. Cum să scot emoție și sentiment din ceva ce n-am trăit, experimentat, simțit la rândul meu? Cum să-i fac pe alții să simtă emoția când eu vorbesc despre ceva ce nu știu cum să simt?

20 noiembrie

Literatura și mai ales literatura populară au fost mereu și sunt o expresie a societății, a identității sociale, a claselor excluse ale societății, ale poporului. Literatura e vocea poporului. Nu doar a scriitorilor, a artiștilor, ci și a proletarilor, a meșteșugarilor, a țăranilor care insuflă toate aceste manifestări. Poemul este expresia individului în societate și așa trebuie să rămână. Când devine expresia puterii politice nu mai e poezie, ci doar propagandă, o haină goală atârnată într-un cuier, o sperietoare într-un lan pustiit, o carcasă fără de suflet.

2 decembrie

Azi am împlinit 18 ani. Tovarășul Sadoveanu m-a chemat la el să îmi facă cadou o carte. Mi-a dat un exemplar semnat din *Nicoară Potcoavă* și a insistat din nou să devin membru de partid. Mi-a sugerat că, dată fiind situația mea ideologică tot mai problematică, nu știe cât mă mai poate acoperi. I-am sugerat să dea vina pe hormoni, mai degrabă decât pe ideologie. A râs. Ne-am despărțit în termeni buni, dar pare tot mai deranjat că încă refuz să semnez.

12 decembrie

Am fost cu toții în vizită la Peleș și la Pelișor. E atât de frumos totul acolo. M-am simțit mândru să calc pe covoarele acelor mari regi care ne-au făcut România când nu eram decât o adunătură de vite fără de orizont, supuși și

exploatați de marile puteri. A fost o atmosferă bună și caldă, beam din pahare cu monogram regal, intram și ieșeam, trântind copilărește ușile și totul îmi amintea de ce e mai bun din Crăciun și, parcă fără să mă pot stăpâni, la Pelișor am început a cânta cu tot sufletul un colind. Mă așteptam să mi se alăture măcar câțiva dintre ceilalți, dar m-au privit toți cu surpriză.

13 decembrie

Tot la Sinaia. Am jucat popice, în ger, până ce rubașca mea s-a îmbibat de apă și-a înghețat de nu-mi mai puteam mișca mâinile. Am dat-o jos, să joc așa, riscând să îngheț, dar Paul Anghel, care nici măcar nu mi-e prieten așa de apropiat, mi-a adus o jachetă de lână pe care o avea de rezervă. Îi era puțin mare și lui, dar mie îmi venea ca un palton. Am adunat poalele jachetei și le-am vârât în pantaloni, ca să nu mă încurce, iar mânecile le-am suflecat până la cot. Am râs cu toții de cum arătam. Târziu, în noapte, când jocul s-a isprăvit, am vrut să-i întorc jacheta, dar Anghel plecase deja. I-am lăsat-o lui Titi Chiriță, cu care stă în cameră, să i-o returneze. M-a-nduioșat gestul lui, mi-a mai dat puțină speranță în camaraderie și bunătate.

20 decembrie

Am dat ieri o fugă până la Mălini cu Rusalin, care s-a oferit să mă însoțească. Prin curțile sătenilor se vedeau ruguri de paie la care pârleau porcii. Pe unii de abia îi tăiau și guițăturile lor umpleau aerul dimineții. Acasă mirosea a cârnați, a caltaboși și a țuică fiartă. Am mâncat pe săturate și am băut țuică fiartă cu miere, ore în șir, cu ai mei și cu dragul

nostru vecin, bădița Panțîru. Am hotărât să nu rămânem peste noapte, că aveam de ne întors. Am ajuns seara la marginea Fălticenilor, la timp să prindem trenul spre București. M-am temut că aveam să-l pierdem. De bucurie că nu l-am ratat, la venirea lui mi-am aruncat cu un chiot cușma sub locomotivă. Recunoscător că l-am luat cu mine, Rusalin s-a oferit să îmi dea cușma lui, aveam cușme la fel, de miel. Dar n-aveam cum să accept una ca asta. Azi, în București, mă gândesc la zăpezile pe care le-am lăsat în urmă. Acolo, în mijlocul zăpezii, cu părul răvășit de crivăț, e locul meu. Ce caut iarăși, oare, aici?

22 decembrie

Efortul meu este acela de-a atinge perfecțiunea.

23 decembrie

Oare ce-o mai face Doina? S-o gândi la mine cum mă gândesc eu la ea?

25 decembrie

Am sărbătorit neoficial Crăciunul la internat. S-a recitat, s-au ținut discursuri, ne-am dat mici cadouri. Cărți mai ales. Eu i-am dat Doinei o broșă frumoasă, de argint, cumpărată din târgul de vechituri. N-a părut foarte impresionată, dar mi-a mulțumit. A fost de ajuns mulțumirea aceea, cu zâmbetul ei. Nu-mi trebuia alt cadou. Mi-am amintit de un Crăciun când eram în refugiu în Văcarea. N-aveam de niciunele, dar eu și draga de

Margareta mereu ne făceam mici cadouri de Crăciun. Anul acela, ca să nu pierdem tradiția, am înșelat-o, i-am zis să închidă ochii și să întindă palmele. I-am dat un băț de tei învelit într-un brusture. Îl cioplisem sub forma unei păpuși. Atât aveam. Nu-mi ieșise prea bine și păpușa mea părea foarte ridată. M-a întrebat Margareta de ce i-am dat o păpușă atât de bătrână și i-am spus că nu era bătrână, era doar tristă, îi era și ei dor de casă.

31 decembrie

Mi-e frică! Nu de ceva anume. În general. Nu mereu, uneori. Dar e acolo, chiar dacă n-o las să se vadă.

1954

1 ianuarie

În poezia mea veți intra ca într-un sat de munte: veți vedea întâi „neobișnuitul“. Veți remarca frumusețea sălbatică a locurilor; iarna veți simți în nări miros de lupi și de fum; vara miros de fân și de rășină – totul îmbibat cu ceva care aduce a sudoare și a pământ – pământ adânc. Veți privi luna mare, familiară și apropiată de pe cerul nostru nefiresc de senin, veți asculta toate poveștile cu stafii și strigoi, precum și împușcăturile ce mai vuiesc răzleț între munți. Veți afla despre voinicii noștri că-s voinici ca brazii și unii becisnici ca tufa. Despre fetele noastre că-s ca florile – de cicoare sau de cucută. Dar încetul totul va prinde contur și după mai îndelungată conviețuire veți intra în firea adâncă a vieții poeziei mele, ca în adâncul vieții pătimașe a unui sat de munte.

3 ianuarie

Azi, Doina. Am reușit să stau toată ziua în preajma ei, iar pe seară, în sala de club, am stat aproape îmbrățișați, ascultând muzică la vechiul pick-up. Atât de bine a fost. Vorbind fleacuri, fără să atingem niciun subiect

important și delicat, dar fiind într-un soi de intimitate, simțindu-i mirosul pielii, trecându-i razant mâna prin păr când dădeam să schimb discul. Însă toată feeria asta a noastră a fost distrusă inexplicabil și pe neașteptate de răcnetul lui Florin Mugur, care, văzându-ne, a strigat ca electrocutat și a aruncat în noi cu o paletă de ping-pong. Doina s-a ridicat și a spus că trebuie să plece, iar eu, neînțelegând ce se petrece, am luat-o la fugă după Mugur. L-am prins în cele din urmă în curte. Părea răpus de furie și a dat să mă lovească. Am reușit să-l iau de picioare și să-l trântesc la pământ. Am aflat astfel că și el era îndrăgostit de Doina și-i trimitea scrisori la care ea nu catadicsea să-i răspundă, iar vederea mea atât de apropiat de ea i-a frânt inima. Nu i-am spus nimic, doar i-am luat capul în palme și l-am sărutat pe frunte. Până la urmă, cine să-i înțeleagă suferința mai bine ca mine?

5 ianuarie

A murit ieri Elena Farago. N-am avut onoarea s-o întâlnesc, dar am prețuit-o și i-am apreciat limpezimea și sensibilitatea în scriitura pentru copii. De fapt, poeziile pentru copii pe care le scriu îi sunt într-o oarecare măsură tributare stilistic, de departe, dar o ușoară influență trebuie să recunosc. Am purtat doliu și am avut o mină solemnă, rostind colegilor discursuri care să-i onoreze memoria. Mi-au spus că exagerez. Le-am zis că nu exagerez, așa simt eu importanța marcării trecerii ființelor de care mă simt legat. Când ne-am întors din refugiu, am găsit totul distrus, n-aveam de niciunele. Am primit ouă de la femeile din sat și am botezat fiecare ou cu numele femeii care ni le-a dat, așa urmând să se numească și puii care aveau să iasă din ele. Contau atât de mult pentru noi găinile acelea care au rezultat, încât moartea fiecăreia dintre ele era o tragedie pentru mine. Ba uneia, care a murit în urma unei boli, am simțit nevoia să-

i fac chiar înmormântare. I-am săpat groapă în grădină, i-am oficiat slujbă și am bocit-o cu Margareta, cu lacrimi adevărate, de s-a speriat mama lui Vasilică, vecina noastră, și a dat fuga prin porumbiște, luxându-și piciorul de spaimă că murise vreunul dintre noi.

19 ianuarie

Poezia este o oglindă, nu a autorului, ci a spiritului vremii. Dintre toate artele care oferă reprezentări ale lumii, poezia este singura care funcționează așa cum trebuie și scoate la iveală ceea ce trebuie să arate de fapt. Este parte din prezent și din realitate, dar se situează simultan și în afara câmpului nostru de percepție. Ea vede întotdeauna mai mult decât vedem noi. De asta nu trebuie nicio clipă schingiuită, redusă, tăiată pe un pat politic al lui Procust, căci este un sacrilegiu împotriva istoriei și împotriva omului, căci ea ne definește și noi ne definim în funcție de ea.

5 februarie

Mă chinuie poema care mă obseda, pornind de la desenul de acum cinci ani, de la amintirea ce voiam să o uit. Îi știu titlul, „Moartea căprioarei“, dar n-o pot scrie. Îmi vine să plâng, ca un copil, de fiecare dată când mă gândesc, dar de data aceasta nu de mila căprioarei, ci pentru că mi-am amintit totul cu limpeziciune. Eram atât de săraci, încât nu aveam nici pâine, nici mămăligă. Tata a fost obligat să meargă la vânătoare, la braconaj. Și din carnea de mistreț sau de căprioară mama făcea noaptea, pe ascuns, pastramă. Mâncam câte o feliuță și beam apă. Odată tata m-a luat cu el, atunci s-a întâmplat. A fost prea mult pentru mine să văd uciderea aceea. Eram mic, înfometat și însetat, dar tata nu mi-a dat voie să

beau din izvorul la care bănuia că va veni să se adape căprioara… Apoi a tras. Eram îndurerat. Acolo, în pădure, a aprins un foc și a fript pentru mine inima și rărunchii bietei vietăți. Greu le-am mai înghițit. Dar, când am ajuns acasă și le-am văzut pe mama și pe Margareta cu obrajii supți și ochii lucindu-le de bucurie când tata a zis în șoaptă „Avem carne“, am înțeles necesitatea durerii. Imediat după aceea, cumva s-a aflat și au venit și i-au confiscat tatei pușca. Avea pușca aceea de la un soldat neamț pe care tata l-a salvat la Cotul Donului. Aceea era toată averea noastră.

8 februarie

Am intrat ieri la Bufet să văd pe cine găsesc dintre colegi, de obicei aici se strâng, că e ieftin. Erau doar trei, printre ei, Florin Mugur. Știam că era ziua lui și mi s-a făcut milă să-l văd trăgând de un țap îndoit cu apă, cum obișnuiesc chelnerii de acolo. I-am invitat pe toți cu mine la Athénée. Aveam ceva parale strânse din reportaje. Mugur a ezitat, dar i-am explicat că nu am nimic cu el, i-am spus „la mulți ani“ și nu l-am lăsat să plătească nimic. Seara, târziu, se vedea clar că era amețit, așa că l-am condus acasă, unde locuia cu părinții lui. Mi-a mulțumit, dar mi-a spus să nu mai fac, că nu se cuvine, dat fiind că sunt mai tânăr decât el. Oi fi eu mai tânăr fizic, dar la rezistență la alcool îi sunt bunic.

13 februarie

M-am format prin luptă. Dogmatismul, birocratismul, necinstea, iată niște scorpii care circulă cu violență în domeniile fragede ale tinerei noastre literaturi. Eu nu sunt asemeni lor, îmi impută carențe morale și politice, dar nici nu cutează a mă opri. Am ajuns să public cu regularitate, deși îmi

suprimă versuri sau strofe întregi. Redactorii periodicelor literare mă privesc cu deferență, dar pare că noutatea artistică îi înspăimântă pe mulți.

20 februarie

E păcat că oamenii buni – oamenii buni sunt numai înțelepții și nebunii –, e păcat că oamenii buni sunt mai rari decât florile negre. Că oamenii simpli, care au fost buni de voce, s-au înrăit și vorbesc despre răutate spunând: E dreptul meu! Și înghit răutate distribuită egal fiecăruia, cum distribuia odată tata zahărul și bumbacul raționalizat.

12 aprilie

Aseară am fost invitați mai mulți la o agapă dată de Editura Tineretului. După multe pahare de vin, după miezul nopții, am luat-o pe Doina și ne-am întors doar noi doi spre internat. În curte ne-am așezat pe o bancă și, în sfârșit, mi-am luat inima-n dinți și i-am mărturisit tot ce simt pentru ea. Părea că s-a blocat. Am luat-o în brațe și, înfrigurat, am început a o săruta pe gât. De m-aș fi oprit acolo! Nu părea să priceapă nimic din ce cu atâta greutate mă ținusem atâta timp să îi spun. I-am luat mâinile în mâinile mele și, lipind-o de spetează, am cutezat s-o sărut și pe buze. Mare greșeală. Mi-am îngăduit prea mult. Aceea a fost picătura care a trecut peste pahar. S-a smuls ca arsă din brațele mele. A fugit plângând. Sunt un tâmpit. Doina nu simte nimic pentru mine. Înțeleg acum că mă privește cel mult ca pe o ciudățenie, pateticul talent precoce, sunt de râsul tuturor. Iartă-mă, Doina, că atâta timp n-am înțeles. Mi-e inima ruptă în patru, dar e problema mea, noroc că mai am o sticlă de vin.

14 aprilie

M-au denunțat din nou. De data aceasta acuza e de „tentativă de viol produsă împotriva unei colege“. Nu știu ce să mai inventeze. Am fost atât de șocat de acuzație, încât tremuram de furie. Am refuzat, din dispreț, să mă disculp. Oricum nu păreau să fie prea interesați de ce-aveam de zis. Au votat cu toții pentru excludere – chiar și „prietenii“ Tomozei și Covaci –, cu excepția lui Imré și Raicu. Doar ei au avut cutezanța de a înfrunta linia generală. Și, cu toate acestea, la numărătoarea finală au calculat doar un vot contra, deși văzusem cu ochii mei cele două mâini ridicate. Au furat chiar și aici, nu că ar fi contat. Propunerea de excludere a fost „motivată“ și de alte păcate ale mele, anterioare, literatura mea „decadentă“ au asociat-o cu ideologia „burgheză“, încălcarea normelor „moralei comuniste“, așa-zisa „tentativă de viol“ era doar bomboana de pe colivă. M-au atacat frontal de data aceasta și nu le-au dat nicio șansă prietenilor mei și iubitorilor de adevăr să mă apere fără a fi stigmatizați la rândul lor. Momentul atacului l-au ales grozav. Psihoza fricii de a nu ajunge pe lista celor ce după primul an vor fi trimiși în „producție“ sau acolo de unde au venit a făcut ca toți vorbitorii să mă condamne. Doina nu e de vină, am reușit să vorbesc cu ea într-un loc mai ferit. Când am strâns-o și am sărutat-o pe gât, i-a rămas o vânătaie pe care colegele ei de dormitor au văzut-o și i-au spus directorului. A fost batjocorită și ridiculizată și le-a mărturisit că am fost eu, dar, ca să nu îmi facă probleme, le-a spus că eram beat, însă a fost consimțit. Dar ei pare că nu au înțeles și s-au folosit de prilejul acesta pentru toată mascarada asta ridicolă. Mi-a spus că-i pare rău și vrea să rămânem în termeni de colegialitate, chiar dacă între noi nu poate fi nimic mai mult. Partea aceasta, ultimă, m-a întristat mai mult decât tot circul lor. Mă pregătesc să îmi strâng lucrurile. Nu regret nimic.

23 aprilie

Am strâns tot. Pe coperta unui dosar am lăsat în cameră un mic mesaj ironic de la revedere. Zice așa: „Domnilor, să nu credeți că a fost un accident, să nu credeți că am fost beat. Nici una, nici alta! M-am plictisit. De fapt n-ar trebui să mint tocmai acum, deci iată: nu mai am ce căuta între voi. Pe unii v-am iubit, dar n-am urât pe nimeni. Am fost destul de nepăsător ca să mai vin totuși la întâlnirile viitoare. La spiritism să nu mă reclamați. Nu vin!“. Când să ies, însă, m-au oprit și m-au anunțat verbal că cei din conducere au revenit asupra deciziei și excluderea mea a fost anulată. Să fi intervenit tovarășul Sadoveanu sau au dorit doar să mă-nspăimânte? Pe de o parte, mă bucur că nu plec, pe de alta însă, sunt tot mai scârbit și mai captiv aici, mă simt ca un flutur de lampă închis în cel mai adânc beci, lipsit de orice sursă de lumină. Cine e prins în hora asta trebuie să horească până la moarte după muzica unui taraf care cântă fals și la unison, în ritm de marșuri. Și, de-am rămas, voi fi stigmatizat pentru totdeauna. Dacă vreau să scriu, sunt prins în capcana lor și trebuie să le cânt în ison, dacă nu, oricât de valoros ar fi un scriitor tânăr, îl aruncă la gunoi ca pe un măr putred, fără nicio șansă.

29 aprilie

Observ la colegii mei un dualism spiritual, o dedublare a conștiinței. Vor să se facă frate cu dracul ca să treacă puntea. Dar puntea duce spre iad și de acolo nu mai e cale de întoarcere. Nu poți și cu mâinile murdare, și cu conștiința curată, dar ei joacă jocul acesta absurd, părându-li-se că sunt buni și curați și bine intenționați în vreme ce săvârșesc cele mai atroce mârșăvii.

2 mai

La moartea mea să folosiți următorul necrolog: „În evoluția sa anevoioasă, Nicolae Labiș a străbătut locuri tenebroase, care mai târziu i-au oferit material interesant, dar prin care a purtat, ca ciobanul o turmă, pe majoritatea colegilor săi. Unora le-a adus foarte mult rău. Dar Nicolae Labiș nu putea fi înlăturat. Firul existenței lui era împletit fără putință de destrămare în țesătura existenței celorlalți. Legând foarte multe din ochiurile centrale. Nimeni nu-i mai putea întoarce pașii ce urmară primului pas pe treptele exterioare Școlii de literatură. Totul a decurs firesc. De altfel, a adus și contribuții pozitive, prin exigența, pasiunea și luciditatea sa inteligentă. Avea un uimitor simț al adevărului și simultan era expus celor mai complicate erori. Avea oroare organică pentru viciu, fiind totuși victimă (în unele privințe platonică) necunoscătoare a viciului ades. Entuziasmul cu scepticismul, sensibilitatea extremă cu imobilitatea sufletească dureroasă, siguranța cu neliniștea și neîncrederea în sine, vitalitatea cu melancolia apăsătoare, toate epitetele ce i s-ar fi putut da erau dublate ca în matematică de antipozii lor. A fost în felul lui un mare dezechilibrat, găsind echilibru relativ numai în goana lui vertiginoasă către un echilibru“.

6 mai

Mi-am făcut un autoportret la lumina lumânării. I-am zis *Flăcări negre*. Am vrut să se vadă mai mult dinăuntru decât de din afară.

7 mai

A venit la mine Radu Cosașu să-mi spună, în privat, că-mi admiră subversivitatea intelectuală și lirică. Mi-a spus că mă vede ca pe o conștiință liberă, prima conștiință liberă dintre tinerii comuniști. Dincolo de dogme, estetizante sau antiestetizante. Mi-a vorbit frumos, se vedea că simțea ce spunea, dar îi era teamă s-o spună public, a considerat însă de datoria lui să-mi spună măcar mie, să știu că nu sunt singur împotriva tuturor. Am vorbit despre marxism, marxismul adevărat, nu cel sovietic, care a fost transformat prin dogmă într-o religie ipocrită. Oameni ca mine și el suntem niște eretici pentru marxismul sovietic, dar suntem cel mai pur produs al marxismului creator. Am vorbit despre nevoia de asumare a politicului în literatură, dar antidogmatic, socialismul adevărat e perfect compatibil cu libertatea de spirit și de inspirație. Dar la noi nu este așa și cine se abate este pedepsit cu desființarea personalității în tot ce are mai vulnerabil: viața individuală. De asta se teme. De asta ne temem. I-am mulțumit pentru sinceritate și curajul de a mi se adresa deschis, dincolo de orice mască. Simt că alături de asemenea oameni încă se mai poate evolua.

15 mai

Eu am scăpat, dar l-au exmatriculat în schimb pe vecinul meu de pat, în dormitor, și colegul de bancă, pe Marin Ioniță. Au spus că e „element necorespunzător“, deși eu nu văzusem nimic necorespunzător la el. Din contră, era unul dintre cei mai precauți și mai conformi dintre noi. Avusese o singură „ieșire“, anul trecut, când la un seminar de estetică a îndrăznit să încerce o „reabilitare“ a lui Arghezi. Au înmărmurit toți, doar

eu m-am ridicat și i-am luat apărarea. Atunci nu l-au sancționat, în schimb m-au sancționat pe mine. Acum însă nu înțeleg pentru ce l-au luat la ochi. Îmi era ușor să vorbesc cu el, poate la fel de ușor ca și cu Raicu, dar spre deosebire de Raicu el mi-a retezat mereu aripile „evazioniste“, îndemnându-mă la moderație. Ba, o dată, chiar m-a pus să rup o parodie pe care o scrisesem și care lui i s-a părut deosebit de periculoasă. Ba nu, mi-am amintit, mai fusese acuzat de ceva, fusese acuzat de „o legătură imorală“. Ioniță, Ioniță care în viața lui nu sărutase o fată. Faptul a fost atât de ilar pentru toți cei care îl cunoșteau, încât Tomozei și alții, printre care și eu, ne-am dedat la a face o gazetă samizdat, parodiind stilul ziarelor de scandal, în care îl înfieram pe „monstrul și sadicul din Găiești“. Cum am putut uita? A făcut deliciul întregului internat vreme de câteva săptămâni. Iată că au reușit să scape până la urmă de el. Am rămas tot mai puțini în dormitor. Cred că așa vom și rămâne, nu văd pe cine ne-ar putea băga pe gât până la finalul anului.

17 mai

Vis: Cineva, lângă mine, mă întreba în chip absent ceva și probabil că înțelegea de ce rânjesc cu dinții albi în noapte, de ce ochii albi, cu întuneric negru în mijloc caută într-o parte. Prin inima mea curg fluviul galben și fluviul roșu și pe creasta valului trec corăbii din lemn albastru și cineva, lângă mine, cu degetele arse le numără. Este puțin ceea ce-mi dă viața, de aceea, cu mândrie codreană, am să caut să dau eu însumi vieții ceva. Dacă ghemul fatal, cântat de strămoși, va ține-ndeajuns, voi da eu vieții ceva, paharul ei!

20 mai

M-a invitat din nou tovarășul Sadoveanu în birou. Mi-a dat un ultimatum în ceea ce privește semnarea documentelor de înscriere în partid. I-am spus franc că nu cred în valorile acestui partid și nu pot adera la o cauză care nu mă mișcă profund și pentru care nu sunt pregătit să-mi dau ultima suflare, cum e Poezia. M-a privit cu dispreț și s-a răstit la mine să ies afară. Cred că orice tip de legătură afectivă exista între noi în cele din urmă s-a rupt.

28 mai

Azi m-am îmbrăcat în haine femeiești și am mers așa tot drumul de pe Kiseleff 10, de la Școala de literatură, până pe Ana Ipătescu 15, la redacția *Gazetei literare*. Mi-au trecut cu vederea. I-au zis „inconformism juvenil“, chiar așa mi-au zis în față și m-au privit cu dezgust, dar nu m-au mustrat. N-au priceput nimic din ce am voit a le transmite. Dar poate e chiar mai bine așa.

1 iunie

La banchetul de absolvire le-am recitat „Vârsta de bronz“. Am pus în el tot patosul de care sunt în stare. Se vedea pe fețele lor că au fost mișcați, dar aplauzele au fost rezervate. Ce-mi pasă? Le-am arătat de ce sunt în stare și asta e suficient pentru a le da cu tifla.

5 iunie

Școlii noastre i se spune, pe la colțuri, în multe feluri. „Puiernița de la Bufet“, „Clocitoarea roșie“, „Cuibul de șopârle“ și altele. Azi i-am găsit un nou nume, mai potrivit: „Școala de oripilatură“.

7 iunie

Azi în tramvai s-a apropiat cineva de mine și m-a întrebat: „Nu sunteți cumva domnul Covaci, care a fost tradus în Bulgaria?“. Am încuviințat, am spus că sunt domnul Covaci și am fost tradus chiar și în Găgăuzia. La școală, când i-am povestit amuzat lui Aurel pățania, am aflat cu stupoare că într-adevăr fuseserăm traduși în bulgară, și eu, și el, și Andrițoiu, și alții, în ultimul număr din *Narodna mladen*.

15 iunie

Am încheiat Școala de oripilatură. Am mers la Bufetul de la Șosea să sărbătorim evenimentul. Am făcut ad-hoc o parodie ce-am cântat-o cu băieții. Îmi mai amintesc: „Gorun dintre Mălini, merg drept pe drum,/ În mine cresc cartușele dum-dum…/ Dar ai să dai amarnic socoteală/ C-ai apucat să treci întreg prin «Școală»/ Pe-altaru-i jertfă au căzut crunt iezii/ Ce-au îndrăznit a îl vedea pe-Arghezi“.

27 iunie

Am fost ieri la aeroportul Băneasa, unde a avut loc un miting aviatic, să scriu un scurt reportaj pentru *Scânteia tineretului*. Pentru bani. Dar, cum stăteam eu pe iarbă, în incinta aeroportului, așteptând să înceapă, am citit ziarul și acolo am descoperit o știre extraordinară: s-a pus în funcțiune prima centrală atomoelectrică din lume, la Obninsk, în URSS. Vestea asta m-a răscolit inimaginabil. Dacă s-a reușit și asta, viitorul e deja prezent. Am fost atât de surescitat, încât m-am ridicat îndată, nici nu am mai așteptat să înceapă spectacolul aviatic, și m-am dus întins până la o mică bodegă, înainte de podul de peste lacul Herăstrău. Am ocupat o masă și am băut în grabă două halbe de bere, după care am scris în transă un poem despre energia atomică pusă în scopuri pașnice. Când am terminat poemul, am mai apucat să văd pe cer și câte ceva din spectacolul aviatic, suficient cât să pot scrie o scurtă și neutră relatare. Am luat cele scrise și m-am dus cu ele direct la redacție. Le-am dat „reportajul“, dar și poemul. Și iată că, după nici 20 de ore, poemul meu e publicat.

8 iulie

L-am cunoscut pe Kliment Țacev, scriitor bulgar, cel care ne-a tradus poeziile în bulgară în primăvară. Ne-a invitat pe la el. S-a mutat în București. Am mers cu Andrițoiu și Covaci mai mult din complezență, dar când am ajuns acolo am căzut în uimire. Prin intervenția ambasadei Republicii Bulgare, Țacev are parte de un statut special, iar apartamentul său ocupă un etaj întreg într-o clădire de pe strada Zborului. Obișnuiți cu cămărușele noastre în care dormim claie peste grămadă, acesta ni s-a părut un lux nepermis. Dar Țacev e de treabă, pare că ne prețuiește poezia și pe

noi cu adevărat. Ne-a servit cu băuturi fine și ne-a zis că putem trece oricând pe la el. Dat fiind palatul în care stă, nu cred să ocolim invitația.

10 iulie

De ce să ne ascundem? Suntem cu toții vicioși. Unuia îi plac sardelele sau piftiile, altuia vinul sau sânii femeilor, altuia țigările sau poeziile lui Barbu, altuia toate acestea împreună. Dar, mai presus de viciile noastre, căci toate defectele sunt vicii, noi am gândit, „noi am văzut idei“. Și dacă mâine bacilul, streangul sau banalul accident va pune capăt existenței noastre, generațiile viitoare vor ști și ce-au gândit generațiile noastre. Da, suntem niște vicioși, în accepția pe care am dat-o noi cuvântului. Dar viciile noastre sunt sublime. Voi, cititori de azi și mâine, să știți că suntem mai moderni decât voi. Da, suntem în Balcani și am văzut idei. Noi exprimăm, singurii, balcanismul ideatic și tânăr. Vom privi deci cu egală simpatie năzdrăvăniile sau ideile mature, dar vom ști să înălțăm o scară a valorilor.

23 iulie

Personalitatea scriitoricească a unui autor este o sumă de tradiții culturale, experiențe istorice, revoluții și tranziții personale, traume și eroisme. Un autor nu este un construct politic menit să fie folosit ca o unealtă de propagare a unui limbaj ideologic fără nuanțe, cu idei fixe și sărăcie de vocabular. A trata un autor ca pe un simplu papagal al unei puteri strâmbe constituie o trădare, nu doar împotriva lui, ci împotriva literaturii și chiar a umanității. Se vorbește despre solidaritate, dar solidaritatea lor înseamnă

supunere și standardizare, solidaritatea mea este față de limba și față de ideile mele, față de oamenii vii, neîntinați de spurcăciunea dogmatismului.

1 august

Mi-au interzis iarăși publicarea, pe cine știe ce motiv scornit. Nici nu s-au obosit să motiveze. Dar dacă tot m-au exclus de peste tot am dat o fugă până la Mălini. M-a condus Fănuș Neagu până la Cornu Luncii, unde are o soră căsătorită. În tren am stat la vagonul-restaurant. La Mălini, cum am ajuns, mi-am răcorit fața cu apă proaspătă și le-am dat cadouri. Cele mai multe erau, cum e firesc, jucării pentru surioara mea mai mică, Teodora. M-am bucurat să le revăd și pe mama și pe draga de Margareta, dar nu de asta am fost. Am mâncat ceva repede, am băut o cană de mied și am fugit să împrumut un cal de la vecinul nostru pădurar și am luat-o pe dealuri, spre Poiana Mărului. M-am dus pe urmele copilăriei, de asta am fost. Simțeam ceva ca o lipsă de sânge în mine. Și, cum am ajuns acolo, un șuvoi proaspăt mi-a inundat trupul. M-am oprit în locul în care am plantat cândva un plop și m-am încărcat de toată istoria pământului aceluia din care simțeam că-s făcut, particulă cu particulă. Seara m-am întors acasă, am gustat ceva, apoi m-am închis în odaie și-am scris ne-ntrerupt până după miezul nopții. A IEȘIT! În sfârșit a ieșit poema ce mă chinuia! I-am citit-o imediat mamei. Începe așa: „Seceta a ucis orice boare de vânt…“. Sper să o public anul acesta, dacă va trece de cenzură. Nenorocirea face că am uitat tocmai poema cu pricina acasă. Am încercat s-o recompun din memorie, dar n-am izbutit, varianta aceea e cea mai bună. Am telefonat, dar draga de Margareta o găsise deja și mi-a și trimis-o prin poștă. Aș muri dacă s-ar pierde după ce atât m-a chinuit.

11 august

Neliniște. Recitesc Rimbaud cu religiozitate. Dintre toți, cu el cred că am cele mai multe-n comun. Crizele lui, atât de asemănătoare cu crizele mele. Cred că dacă am fi fost contemporani ne-am fi iubit ca frații sau ne-am fi urât cu înverșunare, până la moarte. Ceva călduț între noi n-ar fi putut exista, clocotind în noi atâta exasperare.

23 august

Sandu Andrițoiu a primit Premiul de Stat pentru volumul lui *În țara moților se face ziuă*, dar banii i-au parvenit de abia azi. 50.000 de lei! Mai mulți bani decât am fi putut spera să vedem la un loc vreodată oricare dintre noi. Ne-a invitat pe câțiva într-un local select. O mână de amici. Printre ei și un pianist de localuri, cam grobian, unul, Grișa Schwartzman, prieten vechi de-al lui Sandu, care își tot dădea cu părerea despre literatură. I-am spus că mai bine tace, că e ignorant, iar animalul, simțindu-se jignit, a sărit la mine cu pumnii. Credeam că are prieteni mai cumsecade Sandu. Oricum, s-a răscumpărat, căci l-a oprit și m-a luat de acolo, spărgând petrecerea. Știindu-se cu atâția bani la el, a insistat să mergem într-un loc sigur, așa că am mers la prietenul nostru Țacev. S-a băut, s-a felicitat, s-a recitat, ca de obicei. O uriașă bună dispoziție. La un moment dat, Sandu a căzut răpus și a adormit. L-am lăsat să se odihnească, eu continuând ostilitățile cu Țacev. Între timp am adunat de prin cameră banii pe care Sandu într-un exces de bucurie i-a împrăștiat peste tot, arătându-ne cum ninge cu lei, i-am pus bine și am ieșit să bem pe balcon. Pe la 11 ne-am pomenit cu Sandu buhăit, buimac, de abia trezit

din somn, urlând că i s-au furat banii. Am râs, i-am dat banii să-l liniștim, după care, cu inima la loc, ni s-a alăturat până târziu în noapte.

28 august

Le-am povestit lui Aurel și lui Imré întâmplarea cu Grișa Schwartzman, de la agapa lui Sandu Andrițoiu, rugându-i să mă ajute să-l găsim pe nenorocit, să-l lipim de-un perete, cum a vrut să facă el cu mine. Măcar să-l amenințăm, că singur nu-l dovedesc. Aurel, când i-a auzit numele, a zis că mai bine îl lăsăm în pace, știe el sigur că nu e doar pianist, e și „suflător“ la securitate. De nu o fi chiar mai mult de atât.

1 septembrie

M-au angajat la redacția revistei *Contemporanul*. Nu e cine știe ce, dar sunt niște bani și pot trăi de pe o zi pe alta. În plus, mă ocup de ce-mi place. Mai greu e cu spațiul de locuit, dorm pe la prieteni, pe la Băiești, pe la Pintilie, uneori și pe la Țacev, deși el a spus că oricând, cumva nu-mi place ideea asta. De la gazetă mi-au promis că se vor interesa de o locuință de serviciu. Ar fi cel mai bun lucru din viața mea din ultimul timp. Dacă aș avea și un venit stabil un pic mai mare, nu mi-ar mai lipsi nimic și mi-aș putea plăti toate cheltuielile.

3 septembrie

Nu știu prin ce minune, *Contemporanul* mi-a publicat poezia „Pământul“, în forma ei integrală, neciuntită. Imré avusese dreptate în urmă cu un an jumate, a părut prea subversivă din punct de vedere politic pentru toate gazetele la care am trimis-o de atunci. Toți mi-au spus că o publică doar dacă îi las să o taie. Așa ceva nu se cuvenea, așa că aproape mi-am luat gândul. Dar redactorul de la *Contemporanul* pare că a închis un ochi. De ce oare? Să aibă legătură cu faptul că de acum suntem colegi?

14 septembrie

Trăim într-un regim de alterare, falsificare și deviere continuă și profundă a idealurilor și tendințelor de bază. Totul în jur pare semitrucat. Grupuri literare controlate de un aparat critic fără discernământ, aceasta este realitate. Și în realitatea aceasta a lor eu nu mai încap, căci eu sunt, în mod limpede, adeptul și reprezentantul unei eliberări spirituale profunde și decisive. Lectura textelor mele nu seamănă deloc cu lectura textelor lor politice și pentru aceasta mă pedepsesc. Strâng lațul în jurul meu, căutând să mă împresoare și să mă excludă. Dar adevărul nimeni nu mi-l va lua, chiar de mă vor închide într-o cameră, fără ieșire, pe pereți cu unghiile voi scrie și nu mă vor putea opri.

5 octombrie

Am reușit să public în *Viața românească* poemul meu drag, „Moartea căprioarei“. În mod miraculos a trecut neatins de cenzură! Ecourile sunt pozitive și entuziaste, dar nici nu mă mai interesează părerea lor.

22 octombrie

Până de curând mai eram cuprins uneori de îndoieli, dacă drumul meu e cel bun, dacă încrederea mea e justificată, dacă încăpățânarea mea nu le va face rău celor apropiați. Dar acum, cu cât mă văd mai voit marginalizat, cu cât vor mai abitir să îmi spintece poemele și să îmi bage bocancul în gură, cu atât sunt mai convins de justețea drumului meu. O cale pe care toți cei pe care cu ochiul liber îi vezi murdari sufletește și mânjiți de necinste încearcă să te oprească sigur e calea cea bună. Alternativa este calea lor pe care încearcă să te tragă cu forța, iar de nu vor izbuti, să-ți rupă picioarele, să nu mai poți înainta. Pentru că drumul tău îi sperie, pentru că drumul tău le anulează existența. Drumul tău neted, adevărat, împlinit scoate în evidență murdăria drumului lor și asta n-o pot suporta. Nu sunt prieteni nici cu frumusețea, nici cu adevărul și chiar existența acestora este o amenințare pentru ei, pentru că oricine ar putea compara și vedea că ceea ce ei numesc dreptate, adevăr, frumusețe sunt doar niște zoaie scârboase în care se scaldă fără nicio pudoare.

9 noiembrie

Mă acuză unii și alții că nu sunt „modest“. Sunt modest, dar nu în accepțiunea comună și limitată. Sunt conștient de înzestrarea mea poetică, sunt conștient că poemele mele sunt mult mai bune decât ale multora și sunt conștient că am un scop în viață pe care cei mai mulți nu îl au. Asta nu mă poate face modest așa cum își imaginează ei. E o prostie să fii modest în fața proștilor. Dar sunt modest pentru că îmi cunosc limitele, chiar dacă sunt mult peste ale altora, ele există. Sunt modest pentru că îmi cunosc locul și rolul în societate. Sunt modest pentru că nu cer și nu mă aștept niciodată la ceva nemeritat. Sunt modest pentru că nu urmăresc mărire, ci valoare, nu câștig, ci calitate. Sunt modest și recunosc talentul, măreția, valoarea altora, mulți, la fel de buni sau mai buni decât mine. Sunt modest pentru că urmăresc să fac doar binele și generozitatea e forma mea de modestie. Nu voi fi însă niciodată modest, adică supus, în fața nedreptății, a mitocăniei, a lipsei de valoare, a semidocților, a oportuniștilor, a înfumuraților, a dogmaticilor, a trădătorilor, dictatorilor, călăilor și limitaților cu pretenții de genii.

12 noiembrie

Se apropie ziua de naștere a dragii de Margareta. Am fost la poștă și i-am pus o scrisoare însoțită de o cutie cu bomboane mentolate. Înăuntru, înfășurat într-o hârtie, i-am ascuns un ceas micuț cu brățară de argint și cadran aurit. Știu că-și dorea un prim ceas. Aș vrea să-i văd bucuria.

30 noiembrie

Am fost chemat impromptu într-o scurtă ședință utemistă, să dau socoteală pentru „derapajele“ mele și pentru ce nu mi-am făcut carnet de partid dacă tot mă numesc scriitor și sper să intru în Uniunea Scriitorilor, căci fără carnet de partid în Uniune nu se poate intra. Mi-au făcut un proces de intenție, cum le e felul, și, când m-am rățoit și eu la ei, încercând să le explic că nu are a face partidul cu valoarea literară și dacă au ceva de-mi reproșat despre versuri să vorbească, nu despre „morala“ mea, un fals prozator, ce se căznește să scrie niște compuneri școlare cu țărani, a găsit de cuviință să se ridice-n picioare și să răcnească din toți bojocii: „Jos cu literații fără de partid!“. Asta-ntrecuse orice măsură și-am ieșit valvârtej. Da, sunt fără de partid, dar nu sunt apolitic. Vor să scoată din mine un eretic, să-l scoată, dar poezia nimeni nu mi-o poate lua.

2 decembrie

Dumnezeii mamii lor de nemernici!

1955

1 ianuarie

Am făcut revelionul la Casa Scriitorilor. M-am amețit și într-o declarație patetică de dragoste față de Al. Philippide i-am spus că îi voi îndeplini orice sfat ca pe-o poruncă. Mi-a zis în glumă să-mi rad mustața și eu mi-am ras-o pe loc. M-am îngrozit când m-am văzut dimineață în oglindă, deși amintirea nu dispăruse de tot.

19 ianuarie

Cred sincer într-un destin superior al satului față de oraș. Deși orașul este lumea noastră acum și nu ne putem îndepărta de el, lumina satului este cea care ne dă căldură în suflete. Acolo se găsesc dragostea și liniștea, nu în zgomotul scrâșnit al oțelului frecat de oțel din oraș. Să mergi pe o pajiște, să te culci lângă trunchiul unui copac, iată adevăratele desfătări. Dar fără oraș nu se mai poate evolua pe scara socială, în lumea aceasta. Poate că nici nu vreau să „evoluez“ în felul lor. Poate că nu vreau să ajung „departe“, la un birou, cu putere și influență, cum visează toți, să mă pot îmbuiba cu gheare nesătule, cum vedem atât de bine în jur. Vreau să

trăiesc, să dorm și să lucrez în numele unui crez. Până la moarte. Și nu voi cere nimic nimănui, tot ce voi face prin forțe proprii voi face.

15 februarie

Am luat banii de la *Contemporanul*. Mi-am cumpărat o haină de ploaie, pentru primăvara ce vine. E dintr-un soi de celuloid cu o culoare dubioasă. E jalnică, dar atât mi-am permis. Am trecut pe la Tomozei, s-a mutat într-o fostă baie, în care încap totuși trei paturi. E teribil de dezolantă sărăcia asta a noastră. I-am arătat haina și l-am întrebat dacă îi place. Mi-a răspuns cu sinceritate că nu. Nici mie nu-mi place, dar sunt fericit că o am, mă va ține uscat primăvara asta. Nu am de câștigat concursuri de modă. Apoi i-am arătat pe ce am cheltuit mare parte din restul de bani. I s-au aprins ochii. Era un Eminescu, ediție princeps, cu portret.

18 februarie

Nu pot fi slugarnic. Urăsc demagogia, stupiditatea veleitară, „profesorii“ ignoranți și dictatoriali, delațiunea și lingușirile. Mai marii și mai micii dictatori și inchizitori se înconjoară de slugarnici și aceștia reușesc în tot ce-și propun. Pentru aceștia am o imensă și sfântă scârbă. Mi se spune că provoc scandalul, poate că îl provoc, pentru că asta este opțiunea mea morală. Și ei asta n-o pot pricepe. Curățenia le e străină, le pare naivitate, bieți viermi.

20 februarie

Observ că de o bună bucată de vreme Andrițoiu se poartă inadmisibil cu mine. Acest lucru nu-l admit nici dușmanilor, cu atât mai puțin prietenilor. Nu-i voi mai pomeni nicăieri numele, deși l-am iubit ca pe un frate, nu merită. Am hotărât, în schimb, să întrerup orice legături amicale cu el. Îi voi prețui versurile mai departe, cu aceeași afecțiune și luciditate, și, când va fi nevoie, în public, îl voi apăra. Însă nu mai pot suporta încercările de insinuare împotriva autorității mele. Practic vorbind, de acum vom fi ca doi poeți care, ilustrând același secol, al chinuitei năzuințe spre libertate, au trăit și au murit în secole diferite (și au alte destine). Ne apărăm reciproc, ne impunem reciproc, dar concret nu ne cunoaștem. Nu ne mai cunoaștem. Asta mă întristează, dar și numele i-l voi uita.

28 februarie

S-a găsit și pentru mine un loc la *Gazeta literară*, în sfârșit. A fost plăcut la *Contemporanul*, dar eu după *Gazetă* tânjeam. Nu e locul pe care îl voiam, la secția de Poezie, acolo taie și spânzură Camil Baltazar și se pare că pe mine nu mă are în grații, ci la secția de Critică literară. E bine și acolo, câtă vreme iese un ban cinstit. În mare, eu sunt acela care primește toți debutanții, le citește manuscrisele și pe cei de valoare îi selectează și îi trimite mai sus, spre publicare. Pe mulți îi ajut, scot creionul și, unde se poate, le îndrept poeziile și cu acordul lor îi trimit mai departe. Unii ajung să fie și publicați.

1 martie

Azi, în curte la *Viața românească*, l-am întâlnit pentru prima oară pe tovarășul Arghezi. Mi-a întins mâna și mi-a mulțumit pentru o carte pe care i-o trimisesem anul trecut și m-a poftit pe la Mărțișor să îmi dea și el o carte. Povestea cărții pe care i-am trimis-o e o aventură în sine. Merită relatată. În urmă cu un an am aflat, în nu mai știu ce conjunctură, că maestrului îi lipsea un exemplar princeps din volumul său, *Cărticica de seară*. Eu o avem în colecția mea, de la prietenul meu anticar. Așa că mi-a trecut prin cap să i-o trimit prin poștă. Cum știam că toată corespondența lui este urmărită, nu am trecut nimic la expeditor, însă pentru a ști totuși că am fost eu, m-am semnat pe carte. A apreciat gluma. „Într-adevăr îmi lipsea“, mi-a zis, „te poftesc să vii negreșit“. Nu știu dacă voi ajunge, dar tare m-a bucurat invitațiunea lui. Se grăbea să ajungă la Beniuc. Ce-o fi căutând la șarpele ăla? Nu știe oare că din pricina unora ca el a avut de suferit tot ce a suferit? Măcar de l-ar reprimi în grații, dar oare cu ce cost? Eu sunt convins că nu din pricina politicii culturale cu accente proletcultiste a fost sacrificat Arghezi, el a fost negat și călcat în picioare pentru că în sfârșit s-au putut servi de ceva să o facă. De la invidia mediocrităților cu putere de azi i se trage, și nu de la ideologie. Nulități care au pus mâna pe condeiul vrăjit din care storc marșuri și imnuri de slavă pentru o fărâmă de putere politică ori administrativă și cărora acum le put „modernismul“ și valorile interbelicului pentru că știu că nicicând nu vor putea ajunge la calitatea aceea. Și atunci aceia trebuie striviți sub bocanc, să li se uite și numele și nimeni cu capul pe umeri să nu-i poată vreodată compara.

19 martie

Ce este răul? Nimic altceva decât o absență a binelui. Și cum binele în lumea noastră este tot mai rar și mai puțin, cred că suntem îndreptățiți să vorbim despre o generalizare a răului. Binele mai e făcut doar la nivel individual, din generozitatea unuia sau a altuia, însă el nu mai e nicidecum un scop social. Lumea noastră nu se mai îndreaptă spre bine, spre construcția lui, ci pare condusă mai degrabă de haos, în care ipocrizia, minciuna, exploatarea, batjocura se pot manifesta în voie, neîngrădite de nimic.

31 martie

O clarificare despre Tomozei. Viața ne-a adus în același context, înotăm în aceeași vâltoare și ne-am nimerit deseori în aceeași barcă, dar asta nu înseamnă că vâslim împreună și în aceeași direcție. Suntem apropiați pentru că avem multe lucruri comune de împărțit, de la pâine la cărți, la cunoștințe, prieteni, redacții de gazete. Dar un pic de distanță se impune. Tomozei e o altă fire decât sunt eu, e alunecos și ghicesc în el un vag oportunism. Rămânem apropiați pentru că nu am avea niciunul nimic de câștigat dacă ne-am separa, dar asta nu ne face prieteni la cataramă. Ba chiar, în ultimul timp, am început să mă cam feresc de el. Nu fizic, să mă ascund, dar nici nu-i mai pot împărtăși totul cu inima larg deschisă, ca o floare de crin. Nu am nicio dovadă limpede, dar intuiția îmi spune că nu e felul de prieten care cu demnitate și altruism să se sacrifice pentru aproapele lui, așa cum aș face eu pentru oricare dintre cei pe care îi țin în suflet.

12 aprilie

Boema este un *modus vivendi* înrădăcinat în lumea noastră intelectuală. Dar o resimt și ca pe un mare pericol. Mi-e frică de inerție, de stagnare. La fel cât mi-e de frică de manierism și cantonare poetică într-o formulă moartă ce nu o mai poți schimba, la fel de frică mi-e de carnea moartă, de carcasa aceasta pe care o purtăm pe străzi și ne obligă la neschimbare. Eu voiesc să mă schimb mereu, să fiu proaspăt și pentru aceasta prima dată firea mi-o voi schimba. Voi părăsi boema cu gustul ei amar. Acesta este primul lucru ce trebuie să-l schimb. Îmi place vinul când scapără-n pahare și toate îmbierile lui, dar mă simt prins în capcană. Când dintr-o plăcere devine o nevoie, când amorțirea simțurilor se generalizează, pericolul e mare, căci prospețimea și viața fără de simțuri vii și acute nu pot exista.

29 aprilie

Mă întreabă unii cum pot scrie despre lucruri care lor li se par periculoase din punct de vedere ideologic. Mulți strigă asta contra mea, de parcă aș fi vreun nebun. Omenirea însă are nevoie de libertatea gândirii pe care o prețuiesc în versurile mele. Poezia mea nu tratează interesele lor, care mi se par nefolositoare, dar tratează interesele realității curate. Pun mai mult preț pe suflet decât pe lege și pe chestiunea socială a poporului decât a puterii. Când societatea e amenințată de pierire, ei se gândesc la binele individual, eu prefer să văd pădurea, și nu copacii.

8 mai

Omul are datoria să lupte împotriva tiraniei și necinstei într-atâta timp cât acestea îl lovesc direct în situația sa socială. Idealul meu în viață este să lupt cu sinceritate și pasiune contra lor. Dacă lupta aceasta mai aduce și merite estetice și intelectuale pe deasupra, devin invulnerabil în fața adversarilor mei vicioși. Mi-e frică însă ca victoria aceasta, estetică, să nu ducă la o încetare a luptei împotriva vechilor aversiuni, să nu alunec în timp, parțial, pe panta îngăduirii sau chiar profesării lor. Pentru că atunci totul s-a isprăvit, nu mai slujești ideii, ci accidentalului, din prea multă dragoste de sine.

30 mai

Din nou obsesia inerției. Inerția e moarte. E opusul regenerării, al schimbării trupului și a minții, atât de necesare ființei. Cu rădăcinile înfipte în trecut se poate crește, dar trecutul trebuie depășit, coroana stufoasă nu se poate dezvolta în pământ. Are nevoie de aer, de libertate, de cer. Înnoirea e cu putință doar dincolo de nepăsare, iar nepăsarea nu face decât să lase bandiții, mișeii și corupții să colcăie în jur și să ne sufoce în fașă.

4 iunie

Mi-am amintit că pe la 3 ani m-am dus cu tata la gârlă să scalde armăsarul. M-am scăldat și eu într-o apă mai mică, dezbrăcându-mă și

îmbrăcându-mă singur. De abia când am ajuns acasă, când m-a văzut mergând împiedicat, a observat mama că îmi băgasem ambele picioare într-un crac de pantalon. Ai mei mi-au povestit adeseori asta cu amuzament, însă împiedicat și legat de picioare mă simt și acum. Ca o ciută pe care oamenii, în meschinăria lor, au prins-o și i-au legat picioarele, nelăsând-o să zburde în voie, ascultând chemarea pădurii. Poate că m-au împiedicat, dar nu mă voi lăsa dus la tăiere cu ușurință.

7 iunie

Sunt în orașul Stalin pentru un reportaj. Probabil voi rămâne ceva timp, e nevoie de o documentare mai lungă pentru implementarea unor noi utilaje în fabrici. Dacă reportajul iese bine, e posibil să mă trimită de la gazetă și la Varșovia, de unde s-a luat patentul utilajelor, pentru o scurtă documentare acolo. Îmi face bine să mai bat țara cu reportajele acestea, să mă mai rup de mizeriile zilnice, intrând într-un soi de rutină ziaristică ce mă împiedică să dezvolt obsesiv în minte scenarii pesimiste. Dar, pe de altă parte, mă și împiedică să mă ocup constant și acribios de ceea ce e important. Pe lângă poezie mai e și problema locuinței. Fiind tot așa, plecat, e greu să găsesc ceva. Dacă vreau să primesc, trebuie să stau pe capul lor. Dacă stau pe capul lor, n-am din ce să mă întrețin. Pare-se că sunt sortit să trec de la unul la altul ca unul fără de rădăcini.

11 iunie

Urăsc încercările unora mai în vârstă, de la gazetă sau de aiurea, de a se erija în mentori ai mei. Unii sunt într-adevăr scriitori remarcabili, cu cariere serioase în spate, cu care nu mă pot compara, e limpede că nu sunt

la fel de „mare“ ca ei, dar mă și deosebesc profund de toți aceștia. Am cunoștințe vaste, zic eu, educație nu-mi poate face nimeni, iar libertatea interioară, fără de care se atrofiază spiritul și inima, nu mi-o pot da ei. Ba, din contră, ar fi insuportabil să fiu o păpușă în mâna „protectorului“ care vrea a mă călăuzi unde și cum vrea el. Orice protector are tendința asta, ca o cloșcă cu puii, și orice mentor ideologic mai mult rău face crezând că dă aripi protejatului său. Nu vreau oblăduirea nimănui, iar ei văd asta ca aroganță sau dispreț pentru propunerile lor. Dar nu e asta, nicidecum. Până acum m-am mai lăsat „călăuzit“ și sfătuit de tot felul de oameni, dar acum e de-ajuns, e timpul să fiu lăsat în pace să-mi găsesc singur drumul.

16 iunie

I-am scris dragii de Margareta o carte poștală. Am vrut să-i mai curm din îndoieli și să-i mai spulber din griji și i-am spus că după ce se va muta la București mă voi îngriji, pe tot timpul studiilor ei, de toate mijloacele materiale de care va avea nevoie. I-am spus că și pentru perioada examenelor de acum, de la finalul verii, îi voi face rost de o cameră unde să poată sta. Totodată am încurajat-o să ia în calcul și alte opțiuni în afară de Medicină. Nu vreau să-i zdruncin o hotărâre definitivă, dacă a luat-o, dar opțiunea aceasta mie nu mi se pare deloc surâzătoare. I-am recomandat Filologia. De abia aștept să ajungă aici, deși, sincer, acum, că m-am angajat să o întrețin, nu știu cum mă voi descurca. Dar, orice ar fi, o voi scoate la capăt.

24 iunie

Beniuc i-a furat amanta secretarului organizației de partid, tovarășul Breslașu, fostul nostru profesor. Iar putregaiul și ciubucarul de Breslașu, nu se știe cum, în câteva zile și-a „procurat“ o altă amantă. O șatenă superbă, cu păr lung până la coapse, cu breton și picioare de jumătate de kilometru, pe care, ca să îi facă în ciudă lui Beniuc, o scoate zilnic la prânz fix la Athénée Palace, unde ia masa Beniuc cu noua lui iubită, fosta amantă a lui Breslașu. Auzind acestea, deși rareori am eu bani de Athénée, m-am împrumutat, l-am luat pe Imré și ne-am înființat și noi la prânz acolo, doar să urmărim scena. Beniuc era deja postat, cu friptura în față și noua lui cucerire, cam sfioasă. Ne-a aruncat o privire disprețuitoare văzându-ne în față doar cu câte un țap de bere. Ne-am prefăcut că nu îl vedem, noi altceva așteptam. Și, într-adevăr, a apărut Breslașu, însoțit de prințesa amazoanelor încarnată. Frumusețea ei, rară, parcă sclipea și mai tare pusă lângă șubrezenia și decrepitudinea moșului ce-o însoțea. Mi s-a făcut silă doar gândindu-mă la mâinile acelea ridate ale lui atingându-i pielea catifelată. Beniuc era roșu la față și încruntat, evita să-i privească, de parcă nu i-ar fi păsat. Mânca cu ghionturi. Parcă auzeam fiecare bucată de carne scrâșnindu-i între dinți. Ne-a pufnit râsul. După ce-i făcuseră cei doi lui Imré, să-i vedem acum în ipostaza aceasta, satisfacția a fost garantată. La plecare, Imré mi-a spus că o cunoștea pe fată. Era studentă la teatru, unde preda Breslașu. Prin urmare, misterul presupusei seducții s-a rezolvat.

8 iulie

N-am reușit să găsesc o locuință în București, cei de la Spațiul locativ al Capitalei îmi tot refuză cererile. Împart cu Raicu apartamentul lui Savin Bratu, el a plecat vreo două luni într-un concediu prelungit. Noroc cu Raicu, lui i-a lăsat apartamentul și el m-a invitat și pe mine. Ar trebui poate să mă despart de București, e tot mai neprimitor, dar, deși l-am urât din toată inima și mi-a fost frică de el, parcă mi-e greu să îl las în urmă. Unde să mă și duc? Viitorul meu e aici, mi-am creat relații bune, toate gazetele și editurile ce contează le-au adunat aici. Fără ele m-aș simți ca un pește pe uscat.

26 iulie

De trei săptămâni nu am mai pus gura pe strop de alcool. Mi se părea periculoasă starea aceea continuă de euforie. Și îmi accentua oboseala. Mă simt mai bine. Îmi prieste și confortul din casa lui Savin, deși practic e un apartament de două camere în care mai locuiește o familie. Dar are cărți berechet. Raicu mă obligă să țin minte de unde le-am luat ca să le pun exact la loc. Ca să mă răzbun, i-am spus că articolele lui din *Gazeta* sunt deosebit de plictisitoare. În gest de frondă și-a lăsat mustață. Mâine, cine știe, poate și barbișon. Dincolo de glumele noastre, am o masă unde pot scrie și, mai presus de toate, liniște sufletească. Am un loc unde pot pune capul.

29 iulie

Mă aflu cufundat în mine, la mare adâncime. Afară se aude numai murmurul acesta ritmic, filtrat prin straturile dese străbătute, dar aici glasul meu răsună puternic, ameţindu-mi timpanele; totuşi, la voi nu ajunge decât murmurul acesta ritmic, filtrat prin straturile dese străbătute.

1 august

Am primit bani pe o colaborare, am ieşit la Capşa cu Stela şi Aurel şi alţi câţiva. Ne-am ameţit, mai ales eu, după pauza prelungită. Am recitat pentru toată suflarea „Doina“ lui Eminescu. Aurel mi-a zis că nu mai iese cu mine dacă nu mă potolesc, e turbat de frică. Am râs de el, l-a luat şi Stela uşor în derâdere. Nu putem trăi cu frică, tovarăşi. Asta nu-i viaţă de trăit, iar marele Eminescu n-ar trebui cenzurat. Înţeleg să tai de la nişte puţoi ca mine şi alţii sub mine, dar de Eminescu nu te atingi.

12 august

M-am întâlnit cu Băieşu, care a ridicat nişte bani de la Fondul literar şi a zis că dă o masă. Cu el era un tânăr moldovean, proaspăt sosit în Bucureşti, Pavel Aioanei, ne-a făcut cunoştinţă. Tânărul era scrobit ca nimeni altul, costum la un rând, de camgarn, pantofi de lac şi… papion. Eu şi Băieşu îl priveam mustăcind. Ne-am aşezat într-un parc să îl aşteptăm şi pe Andriţoiu, Băieşu îl invitase şi pe el la masă. Nu-mi convenea neapărat, dat fiind că relaţiile noastre se răciseră, dar era

invitatul lui Băieșu, nu al meu. Și apoi, în momentul acela alta era preocuparea mea. Dându-ne coate cu Băieșu, știam ce aveam de făcut. Când tânărul nostru nu era atent, am scos rapid forfecuța din buzunar și harști! i-am retezat papionul. De râs, Băieșu s-a prăvălit de pe bancă. Ne-am cerut apoi amândoi scuze și i-am explicat că, dacă dorește să facă parte din grupul nostru boem, acesta este un soi de inițiere. Auzind că este acceptat, furia inițială i s-a mai potolit, iar Băieșu i-a relatat cum eu îi făcusem asta chiar și lui Zaharia Stancu, cu aceeași forfecuță, invitat fiind la el în birou. Drept pentru care Stancu m-a dat afară și nu mi-a mai vorbit jumătate de an. Cum Andrițoiu întârzia, lângă noi au apărut două țigănci și câțiva puradei la cerșit. Zgârcitul de Băieșu le-a dat 10 lei. Eu, care aveam doar două hârtii de sută la mine, ultimii mei bani, am scos una și le-am dat-o. Drept răsplată, una dintre țigănci s-a oferit să îmi dea în ghioc. Și s-a și pornit, scornind o sumedenie de minciuni care ne-au distrat nespus. Însă printre toate acelea, care mai de care mai gogonate, ceva mi-a atras atenția. Mi-a spus că n-am avut niciodată un lăcaș al meu, un pat al meu, iar asta era cât se poate de adevărat și m-a pus pe gânduri. A plecat avertizându-mă să am grijă de mine, că se vede în ghioc că trebuie să am mare grijă. N-am apucat să mă dezmeticesc bine, că, de nicăieri, a apărut Andrițoiu și micul nostru alai a luat-o triumfător spre restaurantul Poiana, unde ne-am petrecut restul zilei cu ciorbă de burtă și votcă, bineînțeles, pe banii lui Băieșu.

30 august

S-a întors Savin din concediu, dar mi-a spus că mai pot sta câteva luni la el. Slavă Domnului! Chiar nu aveam unde merge. Am mai petrecut eu câteva nopți în Gara de Nord, dar parcă n-aș repeta experiența.

2 septembrie

Voi zâmbi chiar și când voi suferi mai cumplit. Asta mi-e legea! Niciun pic de satisfacție nu le voi da.

13 septembrie

Azi Stela mi-a mărturisit, discret, un soi de afecțiune. Poate mai mare decât s-ar cuveni între prieteni. O iubesc pe Stela ca pe o soră, poate că de aici ar putea evolua și ceva mai mult dacă m-aș lăsa pradă imboldurilor animalice. Dar n-aș putea, Stela e iubita lui Aurel și prețuiesc prietenia noastră, în trei, mai mult decât orice fantasmă trupească. Cred c-a-nțeles și ea.

16 septembrie

„Prietenii“ și tovarășii de la *Gazeta literară* mi-au făcut o mizerie. Au publicat o caricatură de Val. Munteanu intitulată *La creșa Uniunii Scriitorilor din R.S.R.*, în care apărem eu și Andrițoiu chercheliți, iar Moș Gerilă ne îmbie cu lapte pe care îl refuzăm motivând că noi avem „sticluțele“ noastre. „Al. Andrițoiu și Nicolae Labiș se lasă cam des vizitați de… Bachus“, titrează dedesubt. O mizerie! O să le-o scot pe nas! Nu am mai fost văzut în public cu Andrițoiu de săptămâni bune. Și nici măcar nu sunt așa mare băutor. Nu sunt cu siguranță mai băutor decât ei. Ei, modelele, Zaharia Stancu, Petroveanu, Paul Georgescu, care ar goli de îndată tot restaurantul Casei Scriitorilor de le-ar permite baierele

burdihanelor. Când am venit la București, nu beam deloc, am început să beau tocmai pentru că-i vedeam pe ei cum toarnă și părea neserios să fii un scriitor care nu bea. Eu sunt scriitor adevărat și pot să beau ca ei, dar asta nu înseamnă că sunt ca ei. Ei beau din viciu și din lăcomie, eu beau din anxietate și ca să rezist în lumea asta a lor.

20 septembrie

Nu-l mai suport pe Mărgărit beat. Am ridicat pumnul asupra lui aseară, chiar dacă e prietenul meu bun și colegul meu mai mare. I-am spus să nu mai bea, că îl dau afară din casă. I-am spus asta în timp ce eu beam. Mi-a fost rușine de mine. Și-a băgat capul între umeri, ca un câine bătut, și n-a mai băut. N-am mai băut nici eu, dar de rușine. Ce vină avea bietul Mărgărit? Nu sunt și eu la fel de vicios și de prost beat ca el? Nu doar el trebuie să se schimbe, și eu. Dar cum?

1 octombrie

M-am înscris la Facultatea de Filologie a Universității din București, direct în anul III, mi-au echivalat unele cursuri de la Școala de oripilatură. Să vedem ce ispravă o mai ieși și din asta.

4 octombrie

Mi-a ajuns la urechi, prin relatarea unor cunoștințe, că tovarășul Beniuc a îndrăznit să mă dăscălească public, în absență, în compania mai multor

oameni pe care-i stimez. Cică mi-a recunoscut talentul, dar s-a arătat disprețuitor și dezgustat de „dezordinea“ din viața și gândirea mea și mai ales de anumiți oameni pe care îi frecventez. I-a asigurat pe cei prezenți că în ritmul acesta nu se va alege nimic de mine. Nu l-am confruntat niciodată, mi s-a părut mereu o miză prea mică, dar nerușinarea aceasta nu poate fi lăsată să treacă cu ușurință. Să vedem cum i-o conveni când o să mă apuc să iau la bani mărunți glumele de poezii pe care le scrie.

6 octombrie

Nu mă pot gândi la nimic, culeg numai impresie după impresie, comentându-le sumar și depozitându-le în creier pentru o selecție mai târzie. Ieri m-am plimbat pe străzi, fără nicio destinație. Sub cerul înalt, cu nouri subțiri, mă scurgeam pe străduțe călcând pe florile scuturate de tei. Căutam cu ochii un local în care să pot bea un țap. La masă mi-am notat doar atât: „Sterilizarea ideilor prin abrutizare. Medicament care dă impresia vindecării viciind organismul“.

15 octombrie

Am luat niște bani, pentru niște poezii, de la gazete. În drum spre restaurantul Athénée, unde mă dezmăț când îmi permit, i-am văzut pe o bancă în fața Ateneului pe tovarășii Pavel Aioanei și D.R. Popescu. Păreau amândoi lihniți. Aioanei nu mai avea nimic din luciul și opulența care păreau să-l caracterizeze în urmă cu câteva luni, când mi l-a prezentat Băieșu. Asta-ți face Bucureștiul, tinere, îmi venea să-i zic. Dar m-am abținut. În schimb, i-am invitat pe amândoi să ia masa cu mine. Mi-au mărturisit că nu au bani și i-am asigurat că atunci nici nu aveau nevoie,

providența trimițându-mă pe mine în calea lor. Am început cu niște antreuri și apoi l-am rugat pe *garçon* să scoată artileria grea. Astfel ne-am pomenit în față cu trei porții uriașe de fasole cu ciolan. Ar merge o bere, a îndrăznit Aioanei. Berea e o băutură pentru imbecili, i-am replicat și i-am făcut semn *garçon*-ului să ne aducă trei sticle aburite de alb sec. Fără sifon. La ce bun sifonul? Popescu părea să aibă ezitări în a mânca. Nu-și putea lua ochii de la farfurie, dar nici nu-ndrăznea. Le-am spus să aibă curaj și am condus prin exemplu. Într-un ceas nu mai era nici firimitură în fața noastră, iar sticlele erau noi. Aioanei, i-am spus, habar n-ai cât de dragă mi-e viața și ce mult îmi place să trăiesc bine. Văzându-l nedumerit, i-am explicat, s-a dus vremea în care scriitorii trebuiau să moară de foame. Acum fiecare trebuie să fie plătit pentru munca lui și după talent. Așa că să pună mâna să scrie din ce în ce mai mult și mai bine. Nu știu dacă sfatul meu a fost priceput, dar bucuria din ochii lor, văzându-se sătui, mi-a umplut inima și mie.

30 octombrie

Am realizat că, inconștient, am un ritual. Dimineața mă trezesc și inevitabil mă așez câteva ore la masa de lucru, chiar dacă nu am o masă de lucru a mea, și nu știu niciodată unde mă va prinde dimineața, improvizez întotdeauna o masă de lucru și scriu câteva ceasuri bune, chiar dacă multe lucruri nu merită păstrate. Apoi plec în oraș și fac un obișnuit tur al redacțiilor literare. Mă văd cu oameni, mă interesez de apariția versurilor mele sau a unor articole, conversez cu știuți și neștiuți. Îmi face bine asta, îmi dă senzația că sunt ancorat în realitate, la lumea vie, activă a literaturii. Apoi, din redacții culeg mereu unul sau doi sau mai mulți cu care ne retragem la doamna Candrea, la restaurantul Casei Scriitorilor, sau, când avem bani, la Capșa. Iar pe seară, când finanțele s-au împuținat

și capul e greu, mă retrag fie în casa vreunuia dintre amicii de pahar, dacă mă invită să petrec noaptea la el, fie mă gândesc pe cine dintre prietenii vechi, pe care i-am tot inoportunat cu situația mea nomadă, aș deranja mai puțin. Așa îmi petrec zilele și, deși nu par cine știe ce, sunt zile bune.

6 noiembrie

Alt acces de nostalgie. Aveam 5 ani când Vasile, prietenul meu din a IV-a, m-a învățat, pe furiș, să citesc. Am ascuns de ai mei, până m-au prins într-o zi silabisind *Motanul încălțat*. Până la 7 ani citisem deja multe cărți. După ce s-a născut Margareta, îi citeam mereu seara basme, chiar dacă încă nu le pricepea. Uneori mai și inventam. Credeam aproape toate basmele pe care le citeam, lumea lor magică era pentru mine la fel de reală ca bătătura din curte. O dată m-a prins tata cu tava de jăratic în grajdul calului. Voiam să îl cerc de nu era năzdrăvan. Apoi a plecat tata în război și s-a mai risipit din magie, dar dragostea pentru literatură a rămas nestinsă. Iată unde m-a adus.

16 noiembrie

Am fost la *Scânteia tineretului* să las un reportaj. Cum la Casa Scânteii sunt și redacțiile revistelor pentru copii, am trecut pe la *Instructorul de pionieri* să îi văd pe Alexandru Vergu, Ioana Zamfir și alți foști colegi de la Școala de oripilatură care lucrează acolo. Profitând de prezența mea, Ioana și Alexandru au insistat să le dau o poezie pentru copii pentru revistă. Le-am spus că nu am nimic la mine. Mi-au spus atunci că mă vor plăti pe loc dacă le dau totuși ceva. Al naibii mod de a specula slăbiciunea cuiva. Am zâmbit pe sub mustață, am scos un creion și pe o foaie dată de

ei le-am scris poezia pe loc, în picioare. Au dat fuga cu ea la redactorul-șef și s-au întors cu o notă de mână să merg cu ea la casierie. Am scos banii și am mers direct la bufetul Editurii Scânteia, unde se găseau portocale. Am luat de toți banii portocale și m-am întors cu ele în redacție. Le-am dat tuturor câte o portocală, păstrându-mi și mie una, cea mai mică. Apoi i-am pupat și-am plecat spre Casa Scriitorilor.

2 decembrie

Azi împlinesc 20 de ani. Împrejurarea face să nu fiu nici în București, nici la Mălini. Sunt singur, în deplasare în provincie. Trebuie să scriu un reportaj pentru *Scânteia tineretului*. Pentru bani, căci e tot mai greu fără ei. Reportaje scriu doar pentru bani, nu găsesc mare satisfacție în ele, dar poezie nu aș putea scrie niciodată pentru bani. Sunt plătit, da, mi se pare firesc, dar să mă apuc să scriu la comandă pentru a câștiga câteva sute de lei, asta nu o să se întâmple niciodată. Stau într-un hotel sordid, beau singur o sticlă de Cotnari, scriu și îmi amintesc cu nostalgie de chefurile pe care le regizam odinioară cu ocazia zilei mele. La vreun restaurant ori în casa vreunui prieten, unde recitam nesfârșit, ne bucuram de licorile magice pe care ni le puteam permite și mâncarea era, ca mereu, fudulie. Ori acasă, cu mama, fetele, tata și bădița Panțîru, povestind amintiri, bucurându-ne cu tot sufletul și îmbiindu-ne cu vin roș de casă. Am încercat să telefonez acasă, de la recepție, dar e linia căzută de la viscol. Poate e tristețe ce mă încearcă, dar e plăcut dureroasă și simt că are o energie pe care natura mea poetică o poate folosi. Scriu: „Am douăzeci de ani și mă exprim/ Într-o odaie de hotel, spre seară,/ Stăm împreună cei ce ne iubim,/ Înfiorați de iarna de afară./ De ce să mint, prietenii mei nu-s,/ Dar vuiet la fereastră dă târcoale…/ Închipuirea numai v-a adus,/ Prieteni dragi, pe scaunele goale./ Dau un ospăț – am douăzeci de ani“.

12 decembrie

M-am întors, după o noapte lungă, în cămăruța provizorie în care stau singur câteva zile prin bunăvoința unui amic plecat în provincie. Era 10 sau 11 dimineața când am ajuns și, deși nu mai fusesem acolo de aproape 20 de ore, am deschis ușa unei camere asfixiate de fum. Am contemplat dezastrul lăsat în urma mea în zilele precedente. Peste tot cești de cafea, sumedenie de sticle, un adevărat depozit, multe vârâte sub pat, resturi ale agapelor din zilele trecute, scrumiere improvizate și mucuri de țigară. Voiam să mă culc, dar mi-a fost rușine de imaginea aceea dezolantă și am strâns totul, curățând și netezind camera. Apoi am deschis larg geamurile să iasă mirosul greu de tutun și cel înțepător de alcool stătut. O pală de vânt mi-a smuls hârtiile de pe masă și poemele mele au prins a zbura, ca niște păsări răzlețe și speriate de-un semn rău prevestitor.

31 decembrie

Caut o poezie adevărată. Autentică, românească și modernă!

1956

5 ianuarie

Am deprins obiceiul de a bea și dimineața. Bravo mie, ce să zic. Dar parcă nimic nu mai are sens, în alcoolul cesta fierbinte găsesc totuși o căldură care altfel îmi lipsește complet și pot lua ziua în piept. Și scriu. Dimineață de dimineață, măcar câteva file de caiet, altfel nu pot funcționa.

12 ianuarie

M-au avertizat niște cunoscuți că tovarășul Beniuc îmi poartă sâmbetele după ce a aflat că îl ironizez la petreceri și fac parodii după glumele de poezii ale lui. Ar trebui oare să îmi fie frică de o nulitate? Dar e o nulitate cu putere. E o nulitate literară cu mare putere politică. E tot mai greu să mă adaptez la lumea aceasta, pe care tot încerc să o fac „a mea“ ghidându-mă după principii. Principiile nu mai contează. Dac-au contat cândva. Să vedem cum o fi anul acesta. Mă bate gândul, mai în glumă, mai în serios, să ajung în Parisul lui Rimbaud și Baudelaire. I-am mărturisit gândul meu

lui Raicu. Mi-a zis să tac din gură, dar dacă vreau și pot să plec ar veni și el. Oare cum ar suna Nicolas Labiche, poète français?

16 februarie

M-au exmatriculat de la Facultatea de Filologie. Pe motiv de prezență, n-am frecventat suficiente cursuri. E drept, dar nu mă așteptam la una ca asta. A fost oricum o greșeală. N-aveau ce mă-nvăța. Și nu mai am niciun pic de răbdare. Mi-au recomandat să spun lumii că m-am retras eu, nu că m-au exmatriculat, cică nu ar face bine la imaginea mea. Mi-au spus-o cu îngăduință, ca și cum îmi făceau un favor. N-am catadicsit să răspund. Le-am întors spatele.

1 martie

Am ținut azi un cuvânt exemplar la Conferința pe țară a tinerilor scriitori. M-au aclamat. Le-am împărtășit tot entuziasmul de care mai sunt în stare. Și, când e vorba de Poezie, sunt în stare! Le-am vorbit inclusiv despre isteria „demascărilor“, despre prejudecățile injuste, osificate, care fie au luat naștere în mințile scriitorilor înșiși, fie au fost impuse de unele elemente incompetente care denaturează indicațiile partidului. Pe urmă am auzit că un fost „profesor“ de la Școala de oripilatură, nu merită să-i menționez numele, s-a indignat că ajunsesem să vorbesc despre modernitatea permanentă a lui Baudelaire. Raicu și Savin m-au asigurat că nu l-a băgat nimeni în seamă.

13 martie

Am fost la ziua Stelei, acasă la Aurel. N-au vrut să facă la restaurant, căci aveau ceva de făcut în secret cu ocazia aceasta. Stela ne-a rugat ca de ziua ei să semnăm un memoriu în care se cerea, printre altele, reclamarea Basarabiei de la ruși. Sângele ei de basarabeancă nu o lasă să vadă bucata aceea de pământ românesc atât de sinistru masacrată și umilită de tovarășii de la răsărit. Eu și alții am încercat să o înduplecăm, să îi spunem că poate nu e cea mai bună idee prezentarea unui astfel de memoriu în contextul istoric în care ne aflăm. Oricât ne-am feri să o spunem, suntem la mâna Moscovei. Dar era ziua ei, n-am vrut s-o-ntristăm. Ne-a liniștit și ea spunându-ne că nu știe dacă va merge până la capăt, dar să fie măcar un gest simbolic, între noi. Unii n-au semnat. Eu am semnat, nu doar de dragul Stelei, din principiu.

26 martie

Azi am fost la Universitate, invitat de onoare să particip la un cenaclu al studenților, chiar dacă eu nu mai sunt student. S-a ținut în amfiteatrul Odobescu. Au citit poezii unul și altul, iar la final m-au invitat și pe mine să recit un poem. Am recitat „Moartea căprioarei“. Urale. Îmi venea să le zic, la ce folos, m-ați exmatriculat. Mai târziu, în hol, s-a apropiat de mine Chirovici, să îmi prezinte un student. Mi-a spus că e un poet remarcabil, deși încă n-a publicat. Părea retractil și ușor jenat. Chirovici l-a împins în față cu un cot și el mi-a întins mâna: Nichita Stănescu. Când i-am auzit numele, m-am înfiorat, acesta este tânărul pe care îl iubește Doina mea. Nu pare mare lucru de capul lui.

8 aprilie

Am fost ieri la redacția *Flăcării Iașului* să-mi ridic banii de colaborare. Înainte de asta l-am sunat pe Mărgărit să mă aștepte în fața statuii lui Cuza. Îmi ardea buza. Rău. Am ieșit și i-am băut pe toți până la ultimul sfanț. Mai rău e că nu-mi mai amintesc nimic după aia. Poate că m-oi fi bucurat, dar mă simt lipsit de bucuria aceea acum, dacă nu-mi pot aminti. Și am rămas din nou fără bani.

17 aprilie

Mi-a ieșit de sub tipar *Puiul de cerb*. Lumea se miră de ce nu sunt mulțumit și nu consider un eveniment debutul meu. Păi, pentru că pe acesta nu îl consider debutul meu, e o jucărea pentru copii, rolul ei nu e de a fi Poezie, ci de a aduce bucurie copiilor. Și mie niște bănuți. Debutul meu va fi *Primele iubiri*. Am asigurări că mai durează puțin. Atunci voi străluci de fericire.

30 aprilie

Am venit ieri la Tomozei acasă, e ziua lui, a împlinit 20 de ani. După sărbătorirea până în zori, am ajutat-o pe mama lui la curățenie. O să mai stau vreo două, trei zile aici, să îmi mai limpezesc gândurile. Parcă se respiră altfel departe de capitală, parcă totul are o altă însemnătate. Dar apoi va trebui să mă întorc la București.

7 mai

Ieri a fost Paștele. Am fost în vizită la Savin Bratu, împreună cu un băiat de la mine din sat, soldat în permisie. Aduseserăm cu noi vin de acasă. Am petrecut frumos, eu cu vechiul meu prieten, soldatul, cu familia lui Savin și cu vecinii lor de apartament, un fost tăietor de lemne de prin părțile Neamțului și soția lui de 19 ani, care avea deja doi copii. Seara m-am jucat cu Lucia, fetița de patru ani a lui Savin, cu niște ghemotoace de hârtie, pe balcon, spre scandalizarea lui Savin, căruia îi era frică că o să răcească fata. La final, Savin m-a luat deoparte și mi-a sugerat, din poziția lui de confrate mai cu experiență, că în lumina ultimelor evoluții din lumea culturală, poate ar fi mai înțelept să adopt o poziție de „tactician“, cum îi spunea el, și să nu mai acționez atât de impulsiv. M-a enervat cumplit și impulsiv am fost chiar și atunci, i-am spus că există o lege morală mai presus de mine și că „tactician“ mi se pare doar un alt cuvânt pentru lașitate. M-am răstit la el și mi-a părut imediat rău, dar nu s-a supărat. M-a îmbrățișat și mi-a spus că-i sunt drag, dar se teme pentru mine.

14 mai

Nu mai pot sta pe la unul și altul, asta nu e viață. Le-am stat destul pe cap puținilor mei prieteni și nu mai suport oricum aceeași companie. Am făcut o cerere pentru o cameră la Uniunea Scriitorilor, dar nu mi-au dat, au zis că nu au. Mint cu nerușinare, știu eu sigur sumedenie de camere pe care mi le-ar fi putut da. Problema e că nu sunt membru oficial. Și asta pentru că nu am carnet de partid. Deocamdată mă mut de la unul la altul, măcar schimb mediul. Pe urmă voi mai vedea.

29 mai

Azi, la Plenara secției de poezie a Uniunii Scriitorilor am fost acuzat public de Mihu Dragomir de „asimilarea excesivă a unor poeți dintre cele două războaie“. Se referea fără-ndoială la Arghezi și Barbu, nemernicul. Iar Mihail Petroveanu a spus că poeziile mele sunt dominate de apăsare și tristețe lipsite de obiect, practic a zis că vreau doar să fac pe interesantul. Apoi, amărâtul, netalentatul, paiața ridicolă de Mihai Beniuc a cutezat a mă acuza de snobism, evazionism, influențe ale ideologiei burgheze, infiltrații liberaliste, slabă pregătire ideologică, lipsă de contact cu realitatea, precum și confuzii cu privire la raportul dintre libertate și îndrumare. A pomenit și vechea poveste, afirmând că tovarășii Labiș și Andrițoiu, știe toată lumea, sunt mereu descompuși din cauza beției. Asta m-a scos din țâțâni. Are să vadă el, nemernicul, ce-am să-i fac.

7 iunie

A apărut *Primele iubiri*. Tot la Editura Tineretului am predat și *Lupta cu inerția*. *Primele iubiri* a ieșit, dar bucuria mi-e întunecată de faptul că am aflat că *Lupta cu inerția*, ca să iasă, trebuie să aprob un măcel. Cenzura mi-a masacrat jumătate din carte, aproape un sfert a fost cu totul eliminat, iar poemele din un alt sfert au fost scălâmbăiate în asemenea hal, încât nici nu le mai recunosc. Vom vedea ce va fi. Deocamdată o voi sărbători pe-aceasta ieșită cu o escapadă în Deltă. Mă duc cu Lucian Pintilie și Tita Chiper, mi-ar prinde bine câteva zile departe de București.

14 iunie

Notez aici un început de scrisoare pentru Lucica, ca să nu-l pierd. Nu știu dacă o voi trimite: „Prietena mea, în Deltă m-am gândit la tine foarte rar; rândurile acestea mă vor reabilita oare? Iată, soarele apune și valurile foșnesc, s-a arătat colțul palid al lunei, l-am privit și mi-ai revenit în minte. Joc șah cu pescarul antrenor la lumina tulbure a lămpii, în cherhana. Trebuie să fie foarte târziu; dacă pescarii din jur n-ar vorbi între ei, cu glas scăzut, întunericul ar sfârâi monoton în timpane…“.

15 iunie

Mă tot gândesc la *Primele iubiri*. Parcă eram mai fericit așteptând-o să iasă, decât acum, că a ieșit. Sunt fericit, de fapt, să nu mint, sunt fericit, dar nu e cum credeam. Mă înnegurează și perspectiva sumbră a *Luptei cu inerția*. Aceasta este continuarea firească a *Primelor iubiri*, le-am gândit în tandem, ele sunt sau ar trebui să fie în dialog. De asta și trebuiau să iasă atât de iute una după cealaltă. Dar acum, cu textul mutilat, speranțele mele se duc în jos, în apa aceasta tulbure a Dunării. Și măcar de-aș scoate vreun sturion. În primul volum am mizat pe o viziune candid infantilă, peisajul preferat fiind cel rustic, spunea ceva despre originea noastră, ca lume, incantație bucolică, copilărie și adolescență într-o epocă zbuciumată. Volumul următor trebuie să fie cealaltă fațetă, modernă, cu peisaj predilect urban, cu joc de idei mai frumos și mai complex, neocolind problemele spinoase, incantația lirică fiind consacrată oglindirii problemelor intelectualității noastre contemporane, cu o dublă miză, ideologică și artistică. Dar acum „problemele spinoase“ au fost îndepărtate de mâna butucănoasă și plină de osânză a cenzorului și jocul de idei redus la

schematism pueril și versificație. N-ar trebui să aibă cineva dreptul să taie așa, în carne vie, în creierul unui creator. Nu doar textele mi-au fost mutilate, ci eu pe de-a-ntregul. Mă simt ca după o lobotomie. Privesc în luciul acesta de apă fără reacție și văd doar mâlul.

17 iunie

Cât am fost în Deltă, a apărut un zvon cum că aș fi murit înecat. M-am despărțit de Lucian și Tita, fără explicații, aveam o stare proastă și am decis să merg de unul singur mai afund, am stat câteva nopți cu pescarii la Caraorman. Ei s-au întors mai devreme. Lucian mă știe, nu s-a impacientat, dar Tita s-a speriat că am plecat cu barca și m-a luat apa. A apucat să spună unuia și altuia. Tare aș fi vrut să văd fețele celor care au crezut și s-au bucurat. Sunt viu, mă, în ciuda voastră. Mi-a părut însă tare rău de draga de Margareta, ea chiar crezuse tâmpenia aceea și când m-am întors am găsit-o speriată. Am dus-o la Casa Scriitorilor, i-am spus să închidă ochii și să întindă mâinile. I-am dat un plic cu bani, din onorariul pentru carte, să-și cumpere un palton pe care și-l dorea. Și i-am dăruit și edițiile Perpessicius din Eminescu. Am școlit-o și cum să le citească ca să le poată pătrunde. I-a revenit lumina în ochi. M-am bucurat. Pentru ea trăiesc.

19 iunie

Am participat la convorbirile primului Congres al Scriitorilor din Republica Populară Română. Plictisitor ca bezna dintr-o cameră fără ferestre. Spre deosebire de firea mea și de obicei, am tăcut din gură și nu m-am dat în stambă nicicum. Am ținut un discurs sobru, dar marcat de

inteligență, fără riscuri inutile, despre spiritul modern. Despre socialismul care nu mai poate însemna în poezie conservatorism, ieșire din actualitate sau imitarea altor literaturi cu alte contexte sociale, ce nu ni se potrivesc. Am fost delicat ca un crin, tăcut ca o știucă și ascultător ca un copilaș. Și chiar și așa m-am simțit ca un paria. Parcă nimeni nu voia să se așeze lângă mine. Cum mă vedeau, fugeau care-ncontro. Eram așa de contrariat, că la un moment dat mi-am mirosit hainele, mi s-a mai întâmplat să pută a borhot, dar în noaptea de dinainte nu băusem. Până la urmă am aflat ce se întâmplase, mi-a șoptit Tita Chiper, cu o zi în urmă, în plen, viermele de Beniuc a spus că sunt cel mai nociv și mai retrograd exponent al poeziei tinere și oricine se va însoți cu mine va avea de suferit. Halal!

5 iulie

O altă escapadă cu Lucian Pintilie (îmi place să îl alint Luc). De data asta am fost la mare. Am petrecut câteva zile superbe la Eforie. De acolo am recuperat, de pe plajă, un pescăruș uriaș, mort. E superb și mi se pare că e o reprezentare magnifică pentru poemul meu „Albatrosul ucis“. Nu intrase în putrefacție, așa că am decis să îl împăiez. Nu știu niciun taxidermist, dar Luc mi-a spus că știe pe cineva la Iași, așa că am pornit grabnic încolo, înainte să se strice. Dacă mai poate fi folosit până ajungem, o să i-l dau tatei să-l pună în camera de zi.

3 august

Mi-a trimis tata o telegramă. Un fulger globular a intrat în casă pe fereastra deschisă, în timpul unei furtuni de vară, a ars un acumulator al aparatului de radio și un colț de pernă, lăsând o pată pe dușumea. S-au

speriat cu toții. În rest, la ei lucrurile sunt bune. M-a întrebat dacă am nevoie de bani. Le-am scris înapoi și le-am răspuns că nu, mă descurc, deși rezervele mele sunt pe sfârșite. Dar nu mai e de datoria lor să mă întrețină.

7 august

De câteva zile stau la Ion Băieșu. Stăm într-o cameră în care cu doar câteva luni înainte fusese sediul unei cooperative de pompe funebre. N-am văzut nicio fantomă, dar nu e târziu, intenționez să mai stau aici o perioadă. Dimineață ne-am trezit la 7 și am mers să bem o bere la bufetul Caraiman, să ne dregem. Aseară băuserăm tot acolo și Băieșu își lăsase amanet stiloul și portmoneul pentru că nu ne ajungeau banii. Din fericire, mai avea ceva rezerve acasă. Am recuperat obiectele și ne-am bucurat de două halbe reci gheață. I-am spus satisfăcut lui Băieșu că dacă ajungem să trăim o să ajungem oameni mari. La prânz am mers amândoi la Casa Scriitorilor să mâncăm o friptură și să ne continuăm discuțiile. Acolo l-am găsit pe Beniuc, care nu s-a putut abține să mă jignească, rânjindu-mi cu superioritate. Băieșu a luat foc, voia să-l apuce de guler, dar l-am calmat și ne-am așezat la masă. Lasă, bătrâne, să zică, i-am spus, eu am răbdare. Să vedem peste vreo zece, douăzeci de ani cine voi fi eu și cine va fi Beniuc.

10 august

M-am întâlnit cu Titus Popovici. Era în bani. Am băut lichior de portocale roșii și am făcut un plan să părăsim metropola. Ne retragem undeva în munți, ne facem o casă, vânăm mistreți, scriem și creștem albine. Mii de

stupi. Nu o să mai coborâm în orașe decât pentru provizii de rachiu și gloanțe. Am râs, dar într-o bună măsură tare mi-aș dori să fie cu putință planul acesta.

12 august

Surpriză? Nu chiar. Dar nici cu totul prevăzut. Mărgărit, probabil furios pe mine pentru că am răcit relațiile cu el după ce nu-i mai suportam alcoolismul, a scris o critică aspră la *Primele iubiri* în *România liberă*. E mai mult un atac la persoană decât o critică constructivă, se vede de la o poștă. Raicu mi-a spus să nu mă amărăsc, e doar o cronică negativă într-o mare de reacții entuziaste și pozitive. M-am supărat? Culmea e că nu. Ba chiar pot fi de acord cu anumite observații ale lui, mi-au dat de gândit. Probabil că, dacă împricinata era *Lupta cu inerția*, și nu *Primele iubiri*, aș fi reacționat altfel, dar distanța pe care am luat-o de cartea aceasta, chiar dacă într-un timp scurt, și faptul că și eu îi văd unele evidente defecte mă fac să fiu mult mai înțelegător față de Mărgărit. Până la urmă, e doar un om care suferă, are și el dreptul să lovească cum poate. Mie nu-mi va clinti niciun păr.

13 august

Mă gândesc iar la cronica lui Mărgărit. Mă obsedează. Totuși, e de neacceptat. M-a făcut „versificator palid“, mă învinuiește de „autopastișă“, mă sfătuiește să cobor din turnul meu de fildeș la firul ierbii, în mijlocul vieții, ca să aflu sensurile existenței. Tocmai el, care atâția ani mi-a fost alături și știe foarte bine că eu nu sunt în vârful niciunui turn, sunt undeva la baza lui și călcat pe cap de câte ori se poate

ca să nu mă ridic. Unde să mă mai cobor mai jos de noroiul în care sunt afundat și cu care sunt împroșcat zi de zi? Unde? Trădătorul acesta care mi-a mâncat pâinea și mi-a băut vinul și mi s-a adăpat din suflet și creier momindu-mă cu prietenia și inteligența lui, asigurându-mă de prețuire și tovărășie, acum mă lovește unde doare mai rău, pentru că i-am permis să intre în intimitatea mea și știe exact unde să lovească. Fățarnicul s-a făcut cel mai înverșunat dușman al meu. Nu vreau să-l mai văd niciodată. Mă simt abandonat. Doamne, ferește-mă de Ghiță Mărgărit, că de Beniuc mă feresc și singur!

15 septembrie

Am făcut azi o poză cu Margareta. Margareta e tot mai frumoasă, înflorește pe zi ce trece. Pe mine nu mă mai recunosc. Privesc undeva în gol, încruntat, de parcă văd ultimele zile ale lumii apropiindu-se implacabil. Nu am făcut-o studiat, nu mă gândeam la nimic. Ăsta sunt. I-am stricat poza Margaretei, sfârșeala mea îi adumbrește nemeritat frumusețea. Uneori mă simt ca un albatros ajuns deasupra Triunghiului Bermudelor, cu aripi obosite și dezorientate.

17 septembrie

Cu câteva săptămâni în urmă, pe când stăteam la Băiești, cum nu aveam baie în cămăruța lui mortuară, am ieșit în ținută cam sumară la colțul străzii, unde era o baie publică. M-a văzut sectoristul și, intrat la idei, s-a luat după mine, așa că ne-am pomenit cu el peste noi, în cămăruță. „Ce faceți aici?“ „Suntem studenți, învățăm“, i-a zis Băiești și, cum nu părea prea convins, l-am luat eu deoparte și i-am explicat cum că aș dori să mă

fac miliţian, că am aşa, o vocaţie spre ordine şi disciplină şi poate are să îmi dea câteva sfaturi cum să fac să intru în Miliţie. S-a legat atunci o bună prietenie şi, de fiecare dată când ajung în zonă, hop şi sectoristul meu, care îmi dă ţigări şi sfaturi, ba chiar am băut câteva beri împreună. Azi ne-am văzut din nou, mi-a spus că trebuie musai să intru în partid dacă vreau să mă fac miliţian şi că mă trimite el pe urmă unde trebuie. N-am mai putut rezista şi i-am mărturisit că a fost o glumă nevinovată, că de fapt sunt poet şi nu vreau să mă fac miliţian. „Ce, se compară meseria de poet cu cea de miliţian? Ce leafă aveţi voi?!“, m-a luat la rost. Şi aici chiar nu am mai ştiut ce să-i răspund.

20 septembrie

M-am întâlnit cu Stela şi Aurel în taină, nu ştiam ce vor. Mi-au spus că cineva de la ziua ei a trădat, securitatea a aflat de memoriul nostru. Stela o bănuieşte pe Gina, dar nu are nicio dovadă. Mi-a zis însă că ştie sigur şi că ea şi Aurel sunt urmăriţi. Posibil să mă urmărească şi pe mine, să fiu atent. Ce să zic. Să mă urmărească, dacă altă treabă n-au.

26 septembrie

Acum două seri, agapă. Lecturi bahice şi râsetele care atât de bine îmi fac, mă ajută să trec momentan peste starea aceasta continuă de depresie. Încerc să nu o arăt, pe cât e cu putinţă, iar alcoolul mă ajută pentru că mă transpune imediat într-o altă stare, în care contează doar momentul prezent, bucuria întâlnirilor şi comasarea miracolului din aer. Atunci totul e poetic şi nemuritor. La ieşirea de la Capşa însă, m-am împiedicat şi mi-am luxat glezna. De două zile umblu cu un baston dăruit de prietenul meu

anticar, Radu Sterescu. Îmi dă un aer aristocratic și îl port cu importanța cuvenită, măsurându-mi pașii și corectându-mi postura. Îmi place eleganța asta. Azi, pe când ieșeam de la Librăria Crețulescu, m-a abordat Florența Albu, voia să-mi vorbească despre „Intima comedie“ pe care a citit-o în gazetă. Am traversat împreună Piața Palatului, spre Casa Scriitorilor, și i-am povestit mai multe despre cum văd eu „Intima comedie“, „Geneza“ și „Omul comun“ ca pe un singur poem, construit după cercurile ample ale comediei dantești. I-am spus că acum lucrez la „Cercul paraziților“. Părea să înțeleagă la ce mă refer și am râs împreună. Mi-a priit discuția cu ea, deși nu ne știm atât de bine, am simțit un grad înalt de rezonanță și empatie.

11 octombrie

Azi am desenat un alt *Autoportret*. Așa cum sunt. Nu m-am ascuns. Sunt obosit și trist. Ba chiar supărat. Sunt dezamăgit, da. Am dreptul acesta. Am încercat să înec cu alcool. Degeaba. Tristețea mea e mai mare decât poate petici alcoolul. E mai mare decât a altor oameni. Știu asta sigur, pentru că ei nu mă-nțeleg. Și nu mă-nțeleg pentru că nu pot simți la fel de acut. Nici nu e vina lor. Dar am tot dreptul să fiu dezamăgit. Toate visurile mele de la-nceput se-afundă cu repeziciune într-o mocirlă fetidă. Nu știu ce mai e de salvat.

27 octombrie

Ne-am întâlnit mai mulți, n-o să dau nume, după ce-am aflat de evenimentele de la Budapesta. Atmosfera a fost entuziastă. Am cântat, am recitat, ne-a dat un pic de speranță. Cineva dintre noi a spus că ar trebui

făcut și la București ceva asemănător. Ceva trebuie să se topească și în Republica Populară Română. Ne-a înfierbântat ideea, dar apoi ne-a cuprins, brusc, pe toți un soi de teamă. Prea eram cutezători. Ne-am despărțit în tăcere, cu capetele plecate, rușinați parcă de ce făcuserăm.

30 octombrie

Am cunoscut alaltăieri o femeie. Am întâlnit-o la Capșa, în compania unor cunoscuți. E balerină, dansează în Ansamblul Armatei. Sau cel puțin așa mi-a spus. O cheamă Maria Polevoi. E mai în vârstă decât mine, dar e de o frumusețe răpitoare, cu farmecul bine-cunoscut al basarabencelor. Contrar tuturor așteptărilor, când petrecerea s-a spart, m-a invitat să o conduc acasă, temându-se la ora aceea de hoți. Pe jumătate naiv, pe jumătate cu un licăr de speranță, am însoțit-o. Pudoarea mă împiedică să dau detalii, pot doar să spun că acum sunt bărbat din toate punctele de vedere. A doua zi dimineață m-a rugat să n-o caut și să nu vorbesc nimănui despre ea deoarece ar putea avea probleme la serviciu. A spus că mă va căuta cu siguranță ea, când va putea. Am asigurat-o că gura mea e cel mai adânc mormânt. Dar entuziasmul era totuși prea mare, așa că am mers direct la Aurel și i-am povestit tot. Aurel mi-a recomandat să fiu atent ce vorbesc cu ea, căci o știa și el și din sursele lui ea ar fi lucrat la Ansamblul Ministerului de Interne, or, toți cei de acolo sunt într-un fel sau altul încadrați. M-a și enervat. De unde naiba știe el atâtea despre informatori, securiști și cadre? Pentru că-i urmăresc și eu cum ne urmăresc și ei pe noi, mi-a zis. Nu știu dacă să-l cred, poate e doar gelos, dar voi încerca să fiu precaut, să nu mă ia gura pe dinainte. De fapt, oricum a zis să n-o contactez, așa că poate toate gândurile mele sunt deja moarte în față.

3 noiembrie

Am primit banii din vânzări pentru *Primele iubiri*. O sumă frumușică. Am dat o masă la Athénée Palace ca să sărbătoresc public apariția cărții. N-am știut să mă bucur. S-a băut, s-a mâncat, s-a băut. M-au felicitat toți, dar simțeam în spatele rânjetelor lor invidia. M-ar sugruma dac-ar putea. Și mi-ar bea vinul în vremea aceasta. Am fost nepăsător. Mi-au zâmbit, le-am zâmbit, m-au felicitat, le-am mulțumit. Vinul l-am băut împreună. Să le fie de colivă! Ce nu știu ei e că eu deja consider acest volum depășit. Și nu pentru că îl finalizez deja pe următorul, ci depășit ca formulă, conținut și expresie. Pot mult mai bine de-atât. Și asta pe unii îi va uimi, pe alții îi va ucide de-a dreptul.

7 noiembrie

Mă plimb prin București cu taxiul, cu ultimii bani. Fără vreo destinație anume, doar așa, într-o transă nostalgică. E obsedant, trist, dar și răpitor de frumos și de ademenitor orașul acesta văzut prin geamurile murdare ale taxiurilor, noaptea, prin ploaie.

12 noiembrie

Oficial nu se spune nimic, dar toată lumea vorbește pe ascuns de revoluția ungară. Cică au ucis mii. Oricât iubesc cauza comunistă, acesta e deja genocid. Din fericire, la noi nu cred că ar fi cu putință. Mi-a spus în treacăt, ieri, Zaharia Stancu că ar fi apărut în perioada aceasta două poezii

de-ale mele traduse într-o revistă maghiară și au creat vâlvă. M-a întrebat dacă știu cine le-a tradus. Nu știam nimic de chestiunea aceasta. Poate cineva dintre intelectualii maghiari din Cluj, nu-mi pot imagina cum.

16 noiembrie

Am fost la nunta foștilor colegi Toma Atanasiu și Ioana Zamfir. A fost o nuntă restrânsă și foarte plăcută. M-am amețit și am început să cânt în surdină *Trăiască regele…* Nu era pentru prima oară, dar aici, deși eram între noi, mă tem să nu mă fi auzit cineva. Mișunau pe acolo niște băieți ce turnau în pahare.

22 noiembrie

Zilele astea stau la Raicu, în Cotroceni, aproape de cheiul Dâmboviței. Ne-am trezit la ușă cu Irimie Străuț, mă căuta să îmi dea niște bănuți pentru o poezie publicată într-un ziar din Petroșani, de care se ocupă. Din vorbă în vorbă, m-a găsit, știa că stau pe la prieteni. L-am invitat să intre, dar mi-a spus că ar prefera să ne plimbăm, să mai vadă și el Bucureștiul. Am ieșit cu el și am luat primul taxi. I-am dat toți banii primiți șoferului și i-am zis să ne plimbe prin București de toți gologanii. Cât ne-a plimbat, i-am citit lui Străuț sumedenie de versuri din *Lupta cu inerția*, luasem foile cu mine. M-a rugat să-i transcriu măcar una, pentru ziar. I-am spus că deocamdată sunt în lucru, să vedem ce zice cenzura, nu voiam să-i fac probleme. Taxiul ne-a lăsat la Antipa. L-am condus la gară, apoi am luat-o spre „casă“ pe jos.

30 noiembrie

Am primit înștiințare oficială că mi se interzice publicarea în orice tip de gazetă pe o perioadă nedeterminată. Sec, nejustificat nicicum. Bănuiesc că are legătură cu ultima mea escapadă de la nunta Ioanei și a lui Toma. Bine că am reușit să public *Primele iubiri* în volum. Seara asta n-am avut bani de băut, așa că am stat cu Aurel pe pat și am scris împreună. Un poem despre moarte, un coșmar obsedant care mă tot urmărește de câteva săptămâni bune. Aveam nevoie de Aurel ca să îl pot transcrie, singur mi-ar fi fost prea teamă. Mă visez mort, în raclă, atât de concret, încât îmi pot mirosi propria putreziciune.

1 decembrie

Dacă tot m-au interzis de tot, azi nu am avut ce face și am numărat câte versuri am publicat. Publicat, nu scris! Am ajuns la un număr de 9.095 de versuri. Nu e puțin, dar nu e nici mult. Totul e să nu se încheie aici, căci mai am de zece ori pe atâtea curgându-mi prin sânge, ferecate în piept. Le simt cum pulsează.

3 decembrie

Mi-am ținut ieri ziua de naștere la restaurantul Berlin. Am tocmit și lăutari și dizeuză și fotograf. Am primit bani de la tata. A fost de pomină. De data asta chiar m-am bucurat și mi-am dat în petec. Bucatele n-au fost cele mai potrivite, m-am certat cu șeful de sală, friptura a ajuns rece. Am

compensat cu Cotnari. Am simțit o oarecare căldură din partea amicilor. Poate m-am înșelat, până la urmă, în privința lor. Înainte de petrecere am scris din nou la coșmarul meu, parcă e tot mai puternic și mai intensificat, simt la propriu mâinile acelea care mă sugrumă în somn.

4 decembrie

Am fost aseară la Raicu, s-a mutat de câteva zile într-o cămăruță nouă, în Dristorului, să ne dregem după Berlin. Am deschis o sticlă de Cotnari vechi, primită în dar de la vicarul Mitropoliei din Iași. Le-am recitat „Moartea căprioarei“ și altele. N-aveam chef de vorbă. Prea vorbisem deunăzi. Am recitat lent, calm, monoton, cu capul dat pe spate, într-o ușoară reverie apolinică. M-au ascultat la fel de relaxat, fără să mă-ntrerupă. Păreau și ei sfârșiți, ca mine. Apoi am plecat, zilele astea stau la Aurel, am mers pe jos până la el printr-un oraș pustiit, dar cumva familiar, la fel de rece afară ca-n mine.

5 decembrie

Ieri, când am ajuns acasă de la Raicu, Aurel m-a somat să mănânc. Cunoscându-mă, știa că nu am mâncat nimic și doar am băut. Aurel e un bucătar grozav, dar mai presus de toate e grija lui față de mine. Am mâncat, făcuse pârjoale, cum îmi plac mie, cu mult mărar, apoi ne-am așezat pe sofa și, fiind prea obosit să mai pot scrie, l-am rugat să noteze el cele ce aveam să-i dictez. I-am dictat trei poeme, 24 de versuri în total, care mi se tot învârtejeau în minte de câteva zile, dar nu apucasem să le notez și mă temeam să nu dispară.

6 decembrie

M-am văzut azi cu Imré la restaurantul Dunărea, a venit la București în delegație. M-am bucurat să-l revăd. L-am întrebat ce știe de poeziile mele traduse în maghiară. Mi-a zis că nu știe nimic, se va interesa, a ocolit subiectul. Nici de masacrul de la Budapesta n-a vrut să vorbească. N-am insistat. M-a întrebat cum sunt și i-am spus zâmbind că sunt lefter, de-abia o duc de pe o zi pe alta, și în camera pe care o împart cu Aurel nici foc nu avem. M-a întrebat dacă nu vreau să-mi împrumute niște bani. L-am refuzat. I-am zis că pot flămânzi zile întregi, doar să nu scriu nu pot. M-a emoționat gestul lui și m-am plâns de falșii prieteni, ce să fac. Apoi i-am recitat o poezie. M-a întrebat de ce, dacă detest atâta partidul, folosesc încă limba lor, voia să știe dacă fac asta pentru a fi publicat. I-am spus că momentan sunt oricum interzis de la publicare și folosesc cuvintele limbajului comun ca simboluri. Pentru mine, cuvintele „partid“, „marxism“, „stegar“ și altele au o semnificație diferită decât cea pe care le-o dau ei. I-am spus că eu nu cochetez cu marxismul cum o fac unii dintre „condeierii“ sistemului. Eu vreau ca poezia mea să contribuie la lupta împotriva răului pe plan spiritual, fiindcă nu există evoluție socială dacă spiritul este încătușat de lozinci și dogmatism. Mi-a zis că a auzit că aș fi recitat poezii interzise și aș fi cântat în mai multe rânduri, nu doar la nuntă, *Imnul regal* în public. N-am negat. O făcusem. Mi-a spus să fiu atent, că vremurile sunt tulburi. Și, dacă el a aflat, la Covasna, atunci au aflat toți. Mi-a dat ca exemplu că în Ungaria s-a lăsat cu arestări masive și excluderi în rândul studenților, mai ales de la Filologie. Mi-a sugerat să fim și noi atenți. Poate are dreptate, poate ar fi bine să plec pentru o perioadă. M-a invitat la el, la Covasna. Am acceptat. Mâine vreau totuși să trec pe la Editura Tineretului, să mă interesez ce se întâmplă cu *Lupta cu inerția*, acum, cu noua interdicție. Poate îmi spune cineva ceva concret și-

mi dă o urmă de încredere. I-am spus lui Imré că, indiferent ce voi rezolva la editură, peste trei zile voi fi la el. Asta va fi sâmbătă sau, cel târziu, duminică. Trebuie să dispar pentru un timp din fața și din ochii lor. Și, ca să nu dea de urma mea, nu o să spun nimănui când și unde plec. Dar i-am cerut să nu vorbească nici el despre asta nimănui, nici măcar lui Luca, Raicu sau Covaci. Vreau să dispar din București fără urmă. „Amicilor“ o să le spun că plec la Brăila, dar nu voi merge acolo. Stau câteva luni bune la Covasna, până în primăvară, și apoi plec la Mălini până se mai liniștesc apele și voi putea publica. L-am condus la tren. Cu speranță.

7 decembrie

Am trecut azi pe la Andrițoiu, să ne împăcăm. Nu ne-am mai vorbit de mult și, dacă e să plec, așa, pe nepusă masă, nu vreau să mă despart de el certat. L-am găsit bolnav de plămâni, cu febră, lua antibiotice. Am stat o vreme lângă patul lui, pe un scăunel, și am îndrugat verzi și uscate. Nimic nu părea să se fi schimbat și m-a bucurat asta. Aproape uitasem și eu de la ce ne-am luat. Când să plec, pe geamul deschis, dintr-un nuc, a început să cobească o cucuvea. Nevrând să-i tulbure starea lui Sandu cu prevestirile ei negre, am luat de pe noptieră o sticluță goală de streptomicină și am aruncat-o în ea. Nevasta lui Sandu a încremenit, ducându-și mâna la gură. Mi-a zis că nu am făcut bine ce am făcut, că cine lovește o buhă moare. Am râs bine și eu, și Sandu. Măcar de-oi fi pălit-o, dar mă-ndoiesc. M-am simțit așa, cumva trist că nu pot să-i spun că urmează să plec.

8 decembrie

Sunt fără un sfanț. La editură n-a vrut nimeni să mă vadă, deși am stat neclintit câteva ceasuri două zile la rând, ca un câine de pripas. Mi se spunea că sunt plecați sau sunt în ședințe. Noroc că m-am întâlnit azi cu Stela și am împrumutat de la ea cinci lei. Încă nu-i cheltui, faptul că îi am în buzunar îmi dă încredere și putere. Aurel mi-a spus aseară, deranjat că mă întorc târziu nopțile, că, dacă voi continua așa, nu-mi va mai oferi găzduire. I-am cerut ceva de mâncare. N-avea nici el nimic. Am rugat-o pe doamna Candrea să-mi facă o friptură, pe datorie, la restaurantul Casei Scriitorilor. Trebuie să fac rost de bani de tren, pe 10 plec la Imré, și de o fi să merg pe jos, tot trebuie să plec.

11 decembrie

De-abia pot scrie. Dar scriu. Sunt în spital. Nu-mi simt picioarele. Sunt la Spitalul de Urgență, după ce m-au plimbat pe la Colțea și pe la Spitalul 9. Doctorul Arsene de la Colțea mi-a spus franc: mi-au secționat coloana, cel mai probabil n-o să mai pot umbla niciodată. Pe 9 seara am fost la restaurantul Casei Scriitorilor, în sala de jos. Eram mai mulți, dar ei au plecat înainte de închidere. Eu am mai stat, singur cu bufetierul, n-aveam niciun chef să mă întorc așa devreme la Aurel. Mi-era urât și trist totul. M-a dat și bufetierul afară, nu înainte să-i cer o sticlă de sfert de țuică pentru „acasă“. Am mers până la Capșa, să văd peste cine dau, dar nu voiam să intru cu sticla mea, așa că am stat lângă ușă s-o beau. N-am apucat. Acolo m-a găsit Maria Polevoi, mi-au sclipit ochii, dar avea companie. O fată ce-o cunoșteam, soțul ei și încă doi bărbați. Unul dintre ei era mai vechea mea cunoștință, Grișa Schwartzman. Eu nu-i port pică c-a vrut să mă bată.

După atâta vreme speram să nu-mi poarte nici el. M-au invitat cu ei la masă. Am acceptat de dragul Mariei, dar cu Schwartzman acolo știam că trebuie să fiu dublu de atent. De asta am luat o cafea și n-am mai băut din țuică. M-au rugat să le recit ceva, le-am recitat în română și franceză, mai multe. Între timp, ei mi-au băut țuica ce-o lăsasem pe masă. Se închidea și Capșa, când ne-au adus nota, niciunul dintre bărbați n-avea bani s-o plătească. N-aveam nici eu, îi cheltuisem pe ultimii la Casa Scriitorilor, dar mi-am scos ceasul de pe mână și m-am oferit să-l las amanet. A plătit în schimb Maria și, venind în spatele meu, mi-a șoptit la ureche că ar vrea să o însoțesc acasă, dar să nu vadă ceilalți. N-am înțeles imediat și ne-a spus tuturor că mai are o sută și ne invită la Victoria, unde mai era deschis. Am împărțit și la Victoria o sticlă, între timp am înțeles cum voia să facem și am stabilit să urcăm în tramvai din stații diferite, ea de la Colțea, eu de la Intercontinental. La plecare au urlat unii după mine, m-am apropiat să văd cine era și am răsturnat un scaun cu haine. Erau unii pe care-i știam din vedere, nu erau prieteni, dar îi tot văzusem în compania mea. M-am răstit la ei că ce urlă așa după mine, ca după câine. M-au înjurat. Eram băut, chiar dacă nu eram amețit, nu voiam să ripostez, așa că ne-am retras. Maria s-a oprit la Colțea, Schwartzman a mers cu mine, în stația de la Inter și restul s-au dus spre Universitate. În stație m-am gândit că e o copilărie să jucăm jocuri de astea de adolescenți, dacă mă vrea, să facă bine să recunoască, așa că tocmai când sosea tramvaiul m-am răzgândit și am vrut să mă îndrept spre Colțea, spre stația în care era Maria. Și-atunci s-a-ntâmplat. Fatalitate. M-am simțit aruncat în peretele lateral și de acolo m-am pomenit sub roți. Țineam ochii mari deschiși și vedeam cum din capul meu izbit de caldarâm ies scântei. Apoi am văzut roata venind spre capul meu. Pe urmă, ceva mă-mpingea din spate și roata, iarăși, se apropia. Asta s-a întâmplat de trei ori. Nu voiesc a spune prostii, dar m-a împins. Am fost tras de palton și împins. Și-n cădere i-am văzut fața. A văzut și Maria că m-a împins, când mergeam spre ea, se

apropia și ea de mine și a văzut. Iar când eram între vagoane, sub pretext că mă ajută să ies, mai tare mă împingea. E un miracol c-am scăpat viu. Dar, iată, fără să mă pot folosi de picioare. Nu m-așteptam la una ca asta. M-a costat cam scump, dar poate toate au un rost al lor. Când mi-am venit în fire, i-am dictat Mariei numărul lui Aurel și-am rugat-o să-l cheme. El s-a ocupat de tot, doctori, nu știu nimic. Tot lui i-am dictat cu grăbire, neștiind dacă voi supraviețui, un poem nou, un epitaf, făcut pe loc, „Pasărea cu clonț de rubin“. Dacă e să am un cântec de lebădă, acesta e. Am obosit. E tot mai greu să respir. De mi-aș simți măcar picioarele.

12 decembrie

A stat tata toată ziua la căpătâiul meu. L-am rugat să-mi vorbească despre mama, despre satul și locurile natale. Când vorbește, mă simt acasă, la Poiana Mărului, pe prispă și toate le văd aievea. Dar mă obosește și asta. Teama din ochii lui, oricât încearcă s-o ascundă, mă întristează. Dar nu pot să mor. N-am făcut nici 10% din ce mi-am propus. Diagnosticul meu e de traumatism al coloanei vertebrale și paraplegie. Tovarășul doctor Firică mi-a dat speranță, mi-a restabilit poziția vertebrelor și mă simt mai bine. Moartea m-a ocolit. Voi ieși cumva de aici și-o să schimb lucrurile.

13 decembrie

Discuții lungi cu draga de Margareta. Încerc să îi dau speranță, deși eu încep să mi-o pierd. I-am vorbit despre frumusețe. Despre flori, despre viață, cum trebuie trăită cu atenție (a se-nțelege nu ca mine), despre lumină și dragoste. Mă asculta și-ncuviința tot ce-i spuneam. Aș fi vorbit pentru ea ceasuri în șir, dar simțeam că nu mai am aer. I-am spus, la final,

și ei că am fost tras de palton și împins, ca să fie în gardă în caz de ceva. Nu i-am spus și c-am văzut fața șarpelui și nici cine bănuiesc eu c-ar putea fi în spate. Când ies de aici, o să mă gândesc cum să abordez problema. Dacă e ce cred, va trebui multă delicatețe și poate să apelez la oameni pe care i-am tot dat la o parte și i-am refuzat în ultimii ani și nici așa nu știu dacă se va face dreptate. Iar dacă nu ies de aici, mai bine să nu știe detalii, e prea periculos. Dar poate sunt doar paranoic. Nu știu ce să mai cred. Deschideți o fereastră, vă rog.

14 decembrie

A venit Imré. Mi-a adus un pachet de biscuiți. Mă aștepta la Covasna și s-a speriat că n-am mai ajuns. A venit să mă caute, să vadă ce s-a-ntâmplat. M-a întrebat cum a dat nenorocirea asta peste capul meu, dacă eram beat. N-am fost beat. E adevărat că am băut după-amiaza și în seara aceea, dar nici măcar amețit n-am fost. M-a întrebat de m-am împiedicat. I-am spus că nu am căzut singur, am fost îmbrâncit din spate de cineva. M-a întrebat dacă l-am recunoscut. Ce era să-i spun? La ce-ar fi folosit? I-am spus că nu știu cine a fost. Nu vreau să ducă el luptele mele. N-aș face decât să-l împovărez și poate să-l pun și pe el în pericol, așa că i-am spus că nu am văzut pentru că îmbrâncitura m-a proiectat, cu brațele ridicate, pe grătarul dintre vagoane. Încleștasem degetele mâinilor de o bară a grătarului, dar încet, încet alunecam tot mai jos, iar picioarele tot mai mult ajungeau sub vagonul-remorcă. Eram cu capul în aer, cu fața în jos și vedeam cum sar din șine scântei galbene și verzui. În timp ce eram târât așa, am simțit câteva lovituri puternice ale vagonului din urmă în spate. Nu aveam intenția să iau tramvaiul din mers, cum a zis Miliția, fiindcă trebuia să văd mai întâi în ce tramvai și în ce vagon urca Maria. M-a crezut. Măcar el. I-

am spus că de cum ies din ghipsul ăsta vin direct la el. O să vadă, o să mă țin de cuvânt.

15 decembrie

Am aflat de la Imré că de la Uniune l-au trimis pe Beniuc de pază în holul spitalului să oprească tinerii care vor să mă vadă, să nu mă deranjeze. Se preface a lăcrima, nemernicul. Am râs amândoi. Grozavă ironie a sorții. A apărut, desfigurat de emoție și spaimă, și Cosașu. De abia a trecut de Beniuc. Am stat puțin de vorbă cu ei, dar am obosit repede și m-au lăsat să mă odihnesc. I-am scris tatei o telegramă. Cu greu. Mă trezesc și adorm, mă trezesc și adorm. Nu vor să-mi spună ce înseamnă asta. Mă simt tot mai sfârșit și nu pot respira. O reproduc aici: „Tată, trimite-mi trei metri cubi de ozon, mă sufoc!“.

16 decembrie

Am avut febră 40 azi-noapte. Stau în ghips ca un cocostârc înghețat pe un câmp și scrutez trecerea timpului. Cu toată durerea, îmi vine și să râd de mine când mă gândesc cât de caraghios pot arăta. Ce cocostârc? Sunt un cosmonaut în stare de imponderabilitate. M-au anunțat că m-au primit membru al Uniunii Scriitorilor cât eram aici, fără ca eu să adresez vreo cerere, fără carnet de partid și fără consilii și recomandări. Deci se poate! E măgulitor, dar mă și înspăimântă. Ce e cu graba asta? Ce vrea să-nsemne? Și oare acuma sunt mai scriitor decât înainte? Măcar de mi-ar da un spațiu de locuit când voi ieși.

17 decembrie

A apărut și Tomozei în vizită. M-a întrebat cât mă mai țin aici. I-am spus că, din câte mi-au spus medicii, măcar câteva săptămâni bune mai am de stat. Lucrez la *Lupta cu inerția*, când mă lasă durerea și respirația. I-am spus lui Tomozei că aș mai avea nevoie de vreo zece zile ca să ajung la o formă acceptabilă și pentru mine, din varianta ciuntită de cenzură. L-am rugat să-mi promită că, dacă o voi termina și eu voi fi în continuare legat de patul acesta, se va ocupa să o prezinte în fața editorului în forma aceasta nouă și să îi susțină cauza. Nu știu dacă va reuși, dar mi-a promis. Apoi am făcut niște glume, mai mult de dragul lui, să nu vadă cât de rău mă simt cu adevărat, însă energia mi s-a sfârșit brusc, ca oxigenul, și l-am rugat să mă lase.

20 decembrie

Margareta, Aurel, Stela, asistentele și infirmierele mi-au aranjat un brăduț aici, în salon. E mic, dar e cu bomboane, globuri, cu steluțe, artificii. Acum simt o dragoste nebună de viață. E al naibii de frumos să simți că trăiești!

21 decembrie

Aseară m-au vizitat doi tovarăși de la Miliție. Cică trebuiau să reinvestigheze cazul accidentului meu. Am decis să le spun că am fost împins, dar nu păreau să bage prea mult de seamă. Au notat într-un

carnețel, nu au cerut detalii. În loc să mă întrebe de „accident“, m-au întrebat cine mi-a tradus cele două poezii în revista maghiară. Le-am spus că nu știu, nu mințeam, și că sunt obosit. Nici cu asta nu mințeam. Sunt tot mai obosit și durerile sunt tot mai mari, cu toată morfina. Cel mai descurajator e că nu pot să mă mișc. Mâine vine din nou Margareta. Când s-a născut Margareta, ai mei m-au pregătit, mi-au spus că urmează să vină o surioară și eu va trebui să am grijă de ea să nu o răpească uliul cel mare care ne mai fura găini și după care trăgeam cu praștia. Toată viața am vrut s-o păzesc pe Margareta de uliu. Acum nu știu dacă o să mai pot. Trebuie să-i spun cât de mult o iubesc și să o rog să-mi ude și mie mușcata ce-am lăsat-o la Aurel, că Aurel și Stela fix la ea nu se gândesc acuma. E ceva liniștit în toată apăsarea asta.

Oxigen, oxigen!

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
– DIRECȚIA A III-A –

29 DEC. 1956
STRICT SECRET
EX. 2

– NOTA –

Asupra probei 4, din Proces-verbal, încheiat astăzi, 23 Decembrie, cu ocazia percheziției salonului de spital al numitului Labiș Nicolae.

În urma decesului tovarășului LABIȘ NICOLAE, aflat sub supraveghere, am percheziționat camera de spital și am aflat acest jurnal (proba 4) ascuns în căptușeala genții lui de piele (proba 3).

De menționat că jurnalul conține elemente dușmănoase la adresa Partidului Muncitoresc Român, care atacă principiile comuniste și denotă o gândire retrogradă. Prin concepția sa ideologică și manifestarea deschisă împotriva orânduirii democrat populare, materialul nu corespunde idealurilor muncitorești, scriitorul nutrind sentimente de ponegrire a conducerii P.M.R., identice cu cele ale contrarevoluționarilor din Ungaria.

Din informațiile primite rezultă că decedatul desfășura activitate dușmănoasă în special prin scrierile lui „literare” cu caracter idealist.

În concluzie, în cadrul acestui text se ponegrește regimul democrat popular din R.P.R.

ÎL PROPUNEM SPRE RADIERE.

Dactilo.: MN./2 ex.

Lt. maj. N. C-tin.

Bibliografie

Cărți și studii

Bălu, Ion, *Nicolae Labiș*, Editura Albatros, București, 1982.

Bitan, Ștefan, *Labiș. Albatrosul ucis*, Editura Dacia, Cluj, 1970.

Cârlan, Nicolae, *„Un vis întrerupt“ – Nicolae Labiș*, Anuarul Muzeului Județean Suceava, 1977.

Covaci, Stela, *Nopțile de coșmar ale poetului Nicolae Labiș*, Editura Tracus Arte, București, 2011.

Covaci, Stela, și Ivănescu, Cezar, *Timpul asasinilor. Documente și mărturii despre viața, moartea și transfigurarea lui Nicolae Labiș*, Editura Libra, București, 1997.

Ioniță, Marin, *Kiseleff 10. Fabrica de scriitori*, Editura Corint, București, 2018.

Portik, Imré, *Hora morții. Consemnări despre prietenul meu Nicolae Labiș*, Editura Oscar Print, București, 2005.

Raicu, Lucian, *Nicolae Labiș*, Editura Eminescu, București, 1977.

Tomozei, Gheorghe, *Labiș. Sunt spiritul adâncurilor*, Editura Albatros, București, 1971.

Tomozei, Gheorghe, *Moartea unui poet*, Editura Cartea Românească, București, 1972.

Tomozei, Gheorghe, *Urmele poetului Labiș…*, Editura Sport-Turism, București, 1985.
***, *Nicolae Labiș. Album memorial*, supliment special al revistei *Secolul XX*, București, 1987.

Surse online

http://arhiva.romanialiterara.com/index.pl/nicolae_labi2
http://www.istoria.md/articol/524/Nicolae_Labi%C8%99,_biografie
https://epochtimes-romania.com/news/de-ce-a-fost-ucis-poetul-nicolae-labis---176646
https://evz.ro/amintiri-rare-din-clocitoarea-rosie-in-sediul-psd-a-pasit.html
https://evz.ro/margareta-sora-poetului-nicolae-labis-se-destainuie-moartea-fr.html
https://jurnalul.ro/editie-de-colectie/moartea-lui-labis-crima-sau-accident/toti-au-mintit-528885.html
https://jurnalul.ro/editie-de-colectie/moartea-lui-labis-crima-sau-accident/stela-covaci-noptile-de-cosmar-ale-poetului-ucis-528879.html
https://jurnalul.ro/editie-de-colectie/moartea-lui-labis-crima-sau-accident/pasarea-cu-clont-de-rubin-s-a-razbunat-528884.html
https://luceafarul.net/labis-zidit-la-temelia-manastirii-poeziei-romanesti
https://miscareaderezistenta.ro/actualitate/crima-accident-moarte-nicolae-labis-controversa-36432.html
https://romanialibera.ro/sport/atletism/straniul-destin-al-lui-nicolae-labis-121646
https://www.certitudinea.ro/articole/salonul-refuzatilor/ view/moartea-lui-nicolae-labis-noptile-de-cosmar-ale-poetului-ucis

https://www.convorbiri-literare.ro/_files/ugd/6ef4f1_34e47e2d309f432db7403b4da4b9666b.pdf (pp. 40-43)
https://www.crainou.ro/2018/09/22/nicolae-labis-si-clocitoarea-rosie-scoala-de-literatura-un-experiment-esuat
https://www.historia.ro/sectiune/portret/articol/nicolae- labis-a-fost-lovit-in-prima-noapte-in-care-tramvaiele- circulau-in-bucuresti-dupa-ora-12-00-era-insotit-de-o-misterioasa-balerina-rusoaica
https://www.litero-mania.com/inchide-ochii-deschide-palmele-prinde-maria-margareta-labis-sora-poetului-nicolae-labis-despre-fratele-ei-i
https://www.litero-mania.com/inchide-ochii-deschide-palmele-prinde-maria-margareta-labis-sora-poetului-nicolae-labis-despre-fratele-ei-ii
https://www.nicolaelabis.ro
https://www.observatorcultural.ro/articol/scriitorii-si-securitatea-2
https://www.podul.ro/articol/7187/nicolae-labis-a-fost-asasinat-de-un-agent-al-securitatii-poetul-cantase-la-o-nunta-traiasca-regele-cu-doar-cateva-saptamani-inainte-de-moarte
https://www.radioromaniacultural.ro/portret-nicolae-labis-destinul-rapit-de-pasarea-cu-clont-de-rubin
https://www.shtiu.ro/cum-a-murit-nicolae-labis-ce-a-spus-poetul-pe-patul-mortii-11428.html
https://www.stelian-tanase.ro/cum-a-murit-nicolae-labis